

ANGST VOOR CRIMINALITEIT

Een kwantitatief onderzoek naar de determinanten van onveiligheidsgevoelens

A.E. Uysal MSc. – 434220

Erasmus School of Social and Behavioral Sciences

Erasmus Universiteit Rotterdam

Eerste lezer: Freek de Haan

Tweede lezer: dr. Erik Snel

ANGST VOOR CRIMINALITEIT

Een kwantitatief onderzoek naar de determinanten van
onveiligheidsgevoelens

Masterthesis ten behoeve van het behalen van de titel Master of Science (MSc) in Sociologie aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam, Erasmus School of Social and Behavioral Sciences.

Algemene gegevens

Opleidingsinstituut: Erasmus Universiteit Rotterdam

Faculteit: Erasmus School of Social and Behavioral Sciences

Opleiding: Sociologie

Afstudeerrichting: Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid

Titel: Angst voor criminaliteit

Ondertitel: Een kwantitatief onderzoek naar de determinanten van onveiligheidsgevoelens.

Studiejaar: 2022-2023

Plaats en datum: Rotterdam, 6 augustus 2023

Woordenaantal: 9.997

Auteur gegevens

Naam: A. E. Uysal (Abdullah)

Studentnummer: 434220

E-mailadres: abdullah-uysal@hotmail.com

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt mijn masterthesis: het meesterstuk van mijn opleiding Sociologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Allereerst wil ik mijn begeleider Freek de Haan bedanken. Wekenlang hebben we van gedachten gewisseld om een onderwerp te kiezen wat goed bij mij paste. Het ging allemaal niet van een leien dakje, maar jij stond altijd klaar voor mij. Dat was erg fijn! Daarnaast wil ik Erik Snel ook bedanken voor zijn constructieve feedback. Dat heeft mij geholpen om stappen in de juiste richting te zetten. In dat kader was de ondersteuning van mijn studiegenoot Milou Mulder en Marthe van Gils van de Veldacademie ook erg aangenaam. Verder wil ik ook Wim van der Zanden (onderzoeker bij de afdeling Onderzoek Business Intelligence in gemeente Rotterdam) bedanken voor zijn hulp en medewerking. En gezien deze scriptie het sluitstuk is van de masteropleiding Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid, wil ik tot slot alle docenten van de afdeling Sociologie van de Erasmus Universiteit Rotterdam bedanken. Ik heb de afgelopen twee jaar enorm veel geleerd en genoten. Deze masteropleiding was een bewuste keuze voor mij om meer inzicht te krijgen in de (achterliggende) dynamiek en actuele, sociale vraagstukken van steden. Dat komt mij als raadslid in een middelgrote stad (Dordrecht) namelijk erg goed van pas!

Van deze mogelijkheid wil ik ook gebruiken om een kritische noot te kraken. Ik ben in 2016 begonnen met studeren aan de universiteit. Inmiddels heb ik mijn bachelor- en masterdiploma van Bestuurskunde (EUR) op zak en zit ik in de afrondende fase van zowel mijn bachelor- als masteropleiding Rechtsgeleerdheid (Universiteit Leiden). Ik loop dus al enige tijd als student rond in de academische wereld en behoor tot de zogenoemde “pechgeneratie.” Een jaar na de afschaffing van de basisbeurs begon ik met studeren. Ik besloot het eerste jaar om thuis te blijven wonen, zodat ik me volledig kon richten op mijn studie. Dat was ook nodig, want toen gold de N=N-regeling (geldt volgens mij nog steeds). Dat betekende dat ik in mijn eerste jaar alle vakken moest halen. Een enorme druk op je schouders en best spannend natuurlijk als eerstejaarsstudent. In mijn geval is het goedgekomen, maar heb veel medestudenten om verschillende redenen zien sneuvelen. En ik mij maak mij zorgen om de kwaliteit van het onderwijs. Nou las ik afgelopen week in diverse media dat een aantal universiteiten van plan zijn het predicaat cum laude af te schaffen om zo de prestatiedruk onder studenten te verminderen.¹ Belachelijk! Ik denk juist dat zulke onderscheidingen eerder motiverend werken voor studenten dan beknellend. Ik zou eerder willen pleiten om kritischer te kijken naar regelingen als de N=N. Voor deze scriptie heeft de student bijvoorbeeld twee mogelijkheden (1^e poging en een herkansing). Als ik de herkansing voor mijn scriptie niet haal, is het voor mij voor dit jaar over en uit en mag ik volgend jaar helemaal opnieuw beginnen met alle gevolgen van dien. Met die druk in mijn achterhoofd heb ik deze scriptie geschreven. Eerlijkheid gebied mij te zeggen dat ik de logica van regelingen zoals deze niet snap. Ik snap wel dat je ergens een grens moet trekken, maar ik vind dat de kwaliteit van het onderwijs en vooral het leerproces

---

¹ <https://nos.nl/artikel/2484920-artsenopleidingen-willen-van-cum-laude-af-vermindert-risico-op-burn-out>

van de student te allen tijde voorop dient te staan. Er zal vast wel een goede reden zijn, maar naar mijn mening valt het te betwijfelen of de continue druk van “nu of nooit” bijdraagt aan het leerproces.

Abdullah Uysal

6 augustus 2023, Dordrecht

Samenvatting

Een heel lange tijd heeft het *crime-causes-fear-model* het wetenschappelijk debat gedomineerd over de oorzaken van angst voor criminaliteit bij mensen. Het grondbeginsel van dit model is dat een direct verband bestaat tussen de geregistreeerde criminaliteit (*crime*) en de subjectieve veiligheid (*fear*) (Vanderveen, 2006). Tot op zekere hoogte geldt dat ook; bewoners voelen zich onveilig in buurten waar veel criminaliteit is. Maar onderzoekers vinden vaak een mismatch tussen de geregistreeerde criminaliteit en angstgevoelens. Zo voelen mensen zich ook onveilig in buurten met lage criminaliteitscijfers of maken mensen zich zorgen over hun veiligheid zonder daadwerkelijk slachtoffer te zijn van een criminele activiteit. Geregistreeerde criminaliteit is dan wel de grootste voorspeller van angstgevoelens, maar kan het niet volledig verklaren. Er is een toenemende aandacht om angst voor criminaliteit meer te benaderen als sociaal vraagstuk, dat losstaat van officiële misdaadstatistieken (Glas et al., 2019; Ferraro, 1995). Op basis van de in de literatuur gevonden determinanten van onveiligheidsgevoelens zijn in totaal acht hypothesen geformuleerd en getoetst om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden:

In hoeverre hebben andere factoren dan de geregistreeerde criminaliteit een invloed op de veiligheidsbeleving van Rotterdammers?

Om angstgevoelens nader te kunnen verklaren is gebruikgemaakt van het onderscheid op drie niveaus van Oppelaar & Wittebrood (2006), namelijk het individueel niveau, situationeel niveau en sociaal-cultureel niveau. De uitkomsten van de meervoudige lineaire regressieanalyse laten zien dat op persoonlijk vlak inkomen, type woning, slachtofferervaring en de mate van risicoperceptie een significant effect hebben op de onveiligheidsgevoelens van mensen. Op situationeel niveau hebben in ieder geval vermijdingsgedrag en waargenomen overlast een significante invloed op angstgevoelens en in sommige gevallen ook de gepercipieerde verloedering. Tot slot is in dit onderzoek aangetoond dat sociale mediagebruik op sociaal-cultureel niveau een rol speelt bij angst voor criminaliteit.

Sleutelwoorden: *angst voor criminaliteit, geregistreeerde criminaliteit, inkomen, type woning, slachtofferervaring, risicoperceptie, verloedering, vermijdingsgedrag, overlast, sociale media*

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	5
Hoofdstuk 1 – Inleiding	8
1.1 Aanleiding.....	8
1.2 Geregistreeerde criminaliteit	9
1.3 De subjectieve veiligheid	9
1.4 Probleemstelling.....	10
1.5 Doel van het onderzoek.....	11
1.6 Maatschappelijke relevantie.....	11
1.7 Wetenschappelijke relevantie	12
Hoofdstuk 2 – Theoretisch kader	13
2.1 – Wat is subjectieve veiligheid?.....	13
2.2 – De kloof.....	13
2.3 – De drie niveaus van gevoelens van onveiligheid	14
2.3.1 – Kwetsbaarheid	15
2.3.2 – Slachtofferervaringen	16
2.3.3 – Risicoperceptie	17
2.3.4 – Kwaliteit openbare ruimte.....	17
2.3.5 – Sociale media.....	18
2.4 – Conceptueel model	19
Hoofdstuk 3 – Methoden en technieken	21
3.1 – Onderzoeksstrategie	21
3.2 – De afhankelijke variabele.....	21
3.3 – De onafhankelijke variabelen	22
3.3.1 – Laag inkomen.....	22
3.3.2 – Huurwoning	22
3.3.3 – Slachtofferervaring	23
3.3.4 – Risicoperceptie	23
3.3.5 – Gepercipieerde verloedering.....	24
3.3.6 – Vermijdingsgedrag	24
3.3.7 – Gepercipieerde overlast	25
3.3.8 – Sociale mediagebruik.....	25
3.4 – Controlevariabelen	25
3.5 – Analyse.....	25

Hoofdstuk 4 – Resultaten	26
4.1 – Descriptieve resultaten.....	26
4.2 – Correlatie van Pearson.....	28
4.3 – Vooronderstellingen multiële lineaire regressieanalyse	30
4.4 – Multicollineariteit	30
4.5 – Meervoudige lineaire regressieanalyse.....	31
4.5.1 – Model 1.....	31
4.5.2 – Model 2.....	32
4.5.3 – Model 3.....	33
4.6 – De hypothesen.....	34
Hoofdstuk 5 – Conclusie & Discussie	36
5.1 – De hoofdvraag beantwoord.....	36
5.1.1 – Model 1.....	36
5.1.2 – Model 2.....	37
5.1.3 – Model 3.....	37
5.2 – Reflectie	37
5.3 – Aanbevelingen	38
Hoofdstuk 6 – Literatuur	40
Hoofdstuk 7 – Appendix A	44

Crime is normal because a society exempt from it is utterly impossible.

Emile Durkheim

Hoofdstuk 1 – Inleiding

In dit eerste hoofdstuk wordt het onderwerp ingeleid en komt de probleemstelling naar voren. De hoofd- en deelvragen worden geformuleerd en het hoofdstuk wordt afgesloten met de relevanties van het onderzoek.

1.1 Aanleiding

Een bezorgde bewoner van Delfshaven, die er al 15 jaar woont, geeft in een reportage aan zich niet veilig te voelen in Rotterdam-West. Zo komt de bewoner regelmatig obscure figuren tegen in en rondom zijn appartementencomplex en hoort, leest en ziet hij veel over misdrijven in de stad (Open Rotterdam, 2018). Uit de cijfers blijkt echter dat Rotterdam sinds de millenniumwisseling zichtbare resultaten heeft geboekt op het terrein van veiligheid (Engbersen, Custers, Glas, & Snel, 2019). Het aantal meldingen en aangiften is fors gedaald ten opzichte van 20 jaar geleden (Littooi & Groeneveld, 2011), waardoor het meetbare veiligheidsniveau voor de stad als geheel hoger is dan ooit (Dagblad010, 2023). Dit geldt ook voor het gebied Delfshaven, waar de onderhavige bewoner vandaan komt (Gemeente Rotterdam, 2022). Toch valt deze casus niet buiten het normale patroon, want het begint langzaam een trend te worden dat de subjectieve beleving van Rotterdammers sterk afwijken van de zogenoemde objectieve cijfers (Rijnmond, 2022). Vooral op het gebied van veiligheid is dit een aloude discussie; Rotterdam is veilig, maar de Rotterdammers voelen zich desondanks onveilig(er) (Eysink Smeets, 2016: 3; NOS, 2016).

Deze discussie begon met het systematisch monitoren van de veiligheid in de stad met behulp van de Veiligheidsindex (Engbersen et al., 2019). De index – die in 2002 voor het eerst gepubliceerd werd – geeft in één getal de actuele veiligheidssituatie van de stad en zijn wijken weer (Gemeente Rotterdam, 2002). De score op de Veiligheidsindex wordt voor de helft geconstrueerd door objectieve indicatoren en voor de andere helft door subjectieve indicatoren van de veiligheid (Mein, de Meere, & van Wonderen, 2009). De objectieve indicatoren refereren naar de feitelijke gegevens afkomstig van gemeentelijke diensten, politie en justitie. In het kader van veiligheid zijn dit onder meer aangiften, meldingen en officiële registraties door de politie (Gemeente Rotterdam, 2002). Dit wordt ook wel de “objectieve” veiligheid genoemd (Vanderveen et al., 2011; Pleysier, 2011). Daarentegen gaan de subjectieve indicatoren over de perceptie van inwoners in de gegeven omstandigheden (Verlet, Devos, & Reynaert, 2005). In dit geval worden duizenden Rotterdammers gevraagd naar hun oordeel over hun eigen veiligheidsbeleving (Gemeente Rotterdam, 2002). Dit fenomeen wordt aangeduid als de subjectieve veiligheid (Pleysier, 2011). Sinds 2014 geeft het Rotterdamse

Wijkprofiel om de twee jaar op een integrale manier een beeld van hoe het ervoor staat in de domeinen Veiligheid, Sociaal en Fysiek (Gemeente Rotterdam, z.j.). Maar ook met de komst van het Wijkprofiel bleven binnen alle drie de indexen de objectieve en subjectieve scores uiteenlopen. In dit onderzoek staat de Veiligheidsindex centraal en ligt de focus op de determinanten van de subjectieve veiligheid.

1.2 Geregistreeerde criminaliteit

De traditionele en meest algemeen aanvaarde premisse was dat de gevoelens van onveiligheid zou verminderen als de geregistreeerde criminaliteit teruggedrongen zou worden (Ferraro, 1995). Lange tijd richtten overheden zich grotendeels op het bestrijden van criminaliteit in de hoop onveiligheidsgevoelens bij de burgers te verbeteren (Oppelaar & Wittebrood, 2006). De misdaadcijfers moesten omlaag en daarvoor werd het strafrechtelijk systeem ingezet. Het idee was dat de hoge(re) straffen anderen ervan moesten weerhouden om criminele activiteiten te plegen (Boutellier, 2005). Voor de focus op de geregistreeerde criminaliteit valt een gegronde verklaring te geven. Volgens het *crime-causes-fear*-model bestaat er namelijk een direct verband tussen de “objectieve” veiligheid (*crime*) en subjectieve veiligheid (*fear*) (Vanderveen, 2006). Dat houdt in dat het aantal misdrijven samenhangt met het angstniveau van mensen en dus via de officiële misdaadcijfers de onveiligheidsgevoelens kan toe- of afnemen (Oppelaar & Wittebrood, 2006; Glas, Engbersen, & Snel, 2019). Hierbij moet wel opgemerkt worden dat dit verband geldt tot op zekere hoogte (Glas et al., 2019). Zoals eerder vermeld is de “objectieve” veiligheid louter berust op de binnengekomen meldingen en aangiften en de officiële registraties door de politie (Vanderveen et al., 2011). Men dient bij deze cijfers rekening te houden met zogenoemde *dark numbers*, ook wel bekend als de verborgen criminaliteit (Smit et al., 2018). Enerzijds zijn niet alle slachtoffers altijd bereid om aangifte te doen. Anderzijds kan de politie niet alles waarnemen, simpelweg vanwege de capaciteit en de gestelde prioriteiten (de Meij, 2010; van Dijk, 2010; Vanderveen et al., 2011; Smeets, 2016). Het kan ook zijn dat agenten omwille van de gestelde doelstellingen misdrijven bewust lager en/of verkeerd classificeren (van der Kolk, 2021) of al naargelang de omstandigheden bepalen om een delict niet te registreren (Boekhoorn & Tolsma, 2016). Zowel aan de kant van de aangifte als aan de kant van registratie spelen subjectieve processen een grote rol bij de totstandkoming van de officiële cijfers. Om die reden wordt verder in dit onderzoek niet de term “objectieve” veiligheid gebruikt, maar geregistreeerde criminaliteit. De verborgen criminaliteit maakt duidelijk dat politiecijfers slechts het topje van de ijsberg van de werkelijke omvang van de criminaliteit weergeven (van Dijk, 2010).

1.3 De subjectieve veiligheid

Inmiddels is men in het wetenschappelijk debat het met elkaar eens zijn dat een verbetering van de geregistreeerde criminaliteit niet zonder meer hand in hand hoeft te gaan met verbetering van de subjectieve veiligheid (Blokland, 2008; Glas et al., 2019; van der Aa, 2016). Er zijn dus meerdere factoren dan alleen de geregistreeerde criminaliteit die een invloed

uitoefenen op de veiligheidsbeleving van mensen. Het gaat immers niet alleen om door de wet strafbaar gestelde feiten die een betrekking hebben op de veiligheidsbeleving. Ook gedragingen en signalen die door mensen als misdrijf wordt beschouwd en ervaren, voeden de angstgevoelens (*fear of crime*) (Oppelaar & Wittebrood, 2006). Denk hierbij aan wanorde in de buurten, zoals onaangename tieners en opdringerige bedelaars die zorgen voor overlast of vervallen wijken met veel verlaten gebouwen (Wilson & Kelling, 1982). Dit zijn tekenen van verloedering en hangt volgens de *broken windows theory* (het metaforische "gebroken raam") positief samen met gevoelens van onveiligheid, doordat de omgeving uitnodigt tot meer criminele activiteiten (Gau & Pratt, 2010; O'Brien, Farrell, & Welsh, 2019; Wilson & Kelling, 1982; Abdullah, Hedayati Marzbali, Bahauddin, & Maghsoodi Tilaki, 2015; Boers, van Steden, & Boutellier, 2008; Oppelaar & Wittebrood, 2006). Naast de fysieke component van een buurt spelen sociale mechanismen ook een rol bij de angst voor criminaliteit. Een voorbeeld daarvan is het concept van Sampson, Raudenbush en Earls (1997) over *collective efficacy*. Dat houdt in dat een sterke sociale cohesie tussen burens (collectiviteit) in combinatie met de gedeelde bereidheid om zich in te zetten voor 'publieke zaak' (*efficacy*), de angst voor criminaliteit temperen. In een buurt waarin de bewoners naar elkaar omzien en er sprake is van sterke sociale banden, zal men zich over het algemeen veiliger voelen (Oppelaar & Wittebrood, 2006; Abdullah et al., 2015). De individuele en persoonlijke kenmerken van buurtbewoners spelen ook een rol bij de subjectieve veiligheid. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat vrouwen en ouderen meer angst rapporteren, terwijl deze twee groepen op basis van de objectieve cijfers juist minder kans maken op victimisatie. Ook mensen die eerder slachtoffer zijn geweest van criminaliteit, geven een hogere mate van angst voor criminaliteit aan (Pleysier, 2011). Daarnaast vinden Oppelaar en Wittebrood (2006) een relatie tussen het opleidingsniveau en de angstgevoelens; lager opgeleiden voelen zich eerder onveilig op bepaalde locaties en tijdstippen dan hoger opgeleiden. Kortom, naast de geregistreerde criminaliteit is in de literatuur een breed palet aanwezig aan determinanten van gevoelens van onveiligheid. Deze worden ook wel de *fearing subjects* genoemd (Pleysier, 2011) en worden in het volgende hoofdstuk nader uitgelegd.

1.4 Probleemstelling

Onderzoekers stellen dat het een illusie is om de geregistreerde criminaliteit en subjectieve veiligheid aan elkaar te koppelen, omdat de veiligheidsbeleving wordt beïnvloed door meer factoren dan alleen de geregistreerde criminaliteitscijfers (van der Aa, 2016; de Meij, 2010; Oppelaar & Wittebrood, 2006). De geregistreerde criminaliteit verklaart angstgevoelens van mensen slechts voor een deel (Glas et al., 2019), want het *crime-causes-fear*-model heeft tekortkomingen. Zo is het de vraag hoe de geregistreerde criminaliteit geconstrueerd wordt en weten we dat de geregistreerde criminaliteit niet overeenkomt met de werkelijke omvang van de criminaliteit (van Dijk, 2010). Uit de literatuur blijkt ook dat er nog tal van andere factoren dan de geregistreerde criminaliteit zijn die invloed hebben op de veiligheidsbeleving

van inwoners. Dit bevestigt de tendens dat de objectieve en subjectieve scores sterk uiteenlopen. Dit heeft geresulteerd in de volgende onderzoeksvraag:

In hoeverre hebben andere factoren dan de geregistreeerde criminaliteit een invloed op de veiligheidsbeleving van Rotterdammers?

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden, zijn de onderstaande deelvragen geformuleerd:

1. Wat is subjectieve veiligheid?
2. Wat zijn de determinanten van angstgevoelens?

1.5 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is om met behulp van de Veiligheidsindex uit het Rotterdamse Wijkprofiel meer inzicht te krijgen in andere determinanten van onveiligheidsgevoelens dan de geregistreeerde criminaliteit. De uitkomsten van de vragenlijst van de Rotterdamse Veiligheidsmonitor zullen door middel van het statistisch computerprogramma SPSS geanalyseerd worden. Hiermee wordt getracht te achterhalen of er een verband is tussen de in de literatuur gevonden determinanten van onveiligheidsgevoelens en de veiligheidsbeleving van Rotterdammers. Ook kan middels SPSS inzichtelijk gemaakt worden wat de sterkte van het verband is tussen de variabelen. Met dit onderzoek wordt gepoogd om een handelingsperspectief te bieden voor beleidsmakers en politici met betrekking tot het bevorderen van de veiligheidsbeleving van mensen.

1.6 Maatschappelijke relevantie

Hoewel het Wijkprofiel bedoeld is als ‘thermometer’ – beoogt dus alleen de stand van zaken weer te geven – fungeert het in de praktijk vaak als middel om beleidsinterventies te legitimeren, beleidsdoelstellingen mee te formuleren en het gevoerde beleid te verantwoorden (De Wilde & Franssen, 2014; Noordegraaf, 2008). Zo had het vorige Rotterdamse college onder andere als target gesteld dat het veiligheidsniveau van Rotterdam in 2022 een gemiddelde score van hoger dan 108 moest zijn (Gemeente Rotterdam, 2022a). De cijfers worden niet alleen geduid en gebruikt door politici, maar ook door de media, inwoners en andere derde partijen. Gezien het feit dat de subjectieve score op de veiligheid in bepaalde wijken achterloopt op de geregistreeerde criminaliteit, is het van belang om dieper in te gaan op de subjectieve veiligheid en te achterhalen wat de determinanten ervan zijn. In eerste instantie voor beleidsmakers en de politiek, maar wellicht ook voor anderen. Temeer, omdat jarenlang zowel op nationaal als op lokaal niveau het beleid gericht was – en in grote mate nog steeds is – op het terugdringen van criminaliteit door enerzijds hoge(re) straffen op te leggen en anderzijds door de inzet en aanwezigheid van de politie te vergroten (Boutellier, 2005; Voogt, 2023). Een recent voorbeeld van laatstgenoemde is de intensivering van de samenwerking tussen gemeentelijke handhavers en politie binnen het Rotterdamse handhavingsarrangement met het doel om de straten veiliger te maken (De Havenloods, 2022). Het achterliggende idee hiervan is de inwoners een gevoel van veiligheid te geven

(Voogt, 2023). Het is maatschappelijk relevant om ook te kijken naar de invloed van andere factoren dan de geregistreerde criminaliteit als het gaat om onveiligheidsgevoelens. Daarnaast hebben angstgevoelens negatieve gevolgen voor het individu en de samenleving. Voor het individu betekent het gevoel van angst dat bepaalde locaties of situaties vermeden wordt. Dit kan de kwaliteit van het leven van een mens schaden. Aan de andere kant tasten de gevolgen van angst voor criminaliteit vertrouwen, sociale controle en cohesie aan. Met andere woorden, gevoelens van onveiligheid kunnen persoonlijke activiteiten in de buurt beperken. Het wegvallen of verminderen van deze waarden kan mogelijk bijdragen aan het ontstaan van criminaliteit zelf (Jackson, 2006; Abdullah et al., 2015). Dit wijst op een groot maatschappelijk belang.

1.7 Wetenschappelijke relevantie

In de wetenschappelijke literatuur is al veel geschreven over het concept angst voor criminaliteit (*fear of crime*). Hierdoor zal de te verwerven kennis naar aanleiding van dit onderzoek in geringe mate bijdragen aan de bestaande kennis over dit onderwerp (van Thiel, 2015). Deels zal dit onderzoek dus een replicatiestudie zijn, vooral op het gebied van de determinanten van de veiligheidsbeleving. Er zijn in verschillende landen en contexten meerdere onderzoeken gedaan naar factoren die invloed hebben op de subjectieve veiligheid. De meeste onderzochte determinanten zijn hetzelfde als voorgaande studies, maar er worden ook enkele mogelijk nieuwe determinanten onderzocht in deze studie, zoals het gebruik van sociale media. Het doen van replicatiestudie is van groot belang in wetenschappelijk onderzoek. Lakens, Haans & Koole (2012) stellen dat één onderzoek geen onderzoek is. Herhaald onderzoek geldt in die zin als een soort kwaliteitscontrole van eerdere wetenschappelijke bevindingen. Het dwingt wetenschappers ook om open en transparant te zijn over hun methoden en data. Verder is een replicatieonderzoek belangrijk voor de robuustheid van bevindingen in de originele studies (Visser, 2015). Een ander waardevol element van dit onderzoek is dat de in de literatuur gevonden determinanten van de veiligheidsbeleving aan de hand van de meest recente data geanalyseerd zullen worden in de Rotterdamse context. In vergelijking met de internationale studies over het concept angst voor criminaliteit, is deze nog relatief weinig toegepast in de Rotterdamse context. Hiermee wordt met dit onderzoek getracht een bijdrage te leveren aan de bestaande kennis over de veiligheidsbeleving in Rotterdam.

Hoofdstuk 2 – Theoretisch kader

In dit hoofdstuk passeren de belangrijkste theorieën over de determinanten van gevoelens van onveiligheid de revue. Op basis van de literatuur worden hypothesen geformuleerd, die aan het einde van dit hoofdstuk schematisch worden gepresenteerd in een conceptueel model.

2.1 – Wat is subjectieve veiligheid?

Onder subjectieve veiligheid wordt in dit onderzoek verstaan de persoonlijke perceptie en beleving van veiligheid door bewoners in de eigen woon- en leefomgeving (Pleysier, 2011). In dat kader gelden termen als ‘angst voor criminaliteit’ (*fear of crime*), veiligheidsbeleving en aanverwante begrippen als ‘angstgevoelens’, ‘gevoelens van onveiligheid’ en ‘onveiligheidsgevoelens’ als synoniem voor subjectieve veiligheid. Angst voor criminaliteit is een overkoepelend begrip; ook de perceptie van het risico om slachtoffer te worden van een misdrijf valt daaronder (zie citaat hieronder). Hierbij is het goed om te vermelden dat de analyse van de subjectieve veiligheid in dit onderzoek alleen betrekking heeft op de angst voor criminaliteit en overlast. Een algemeen gevoel van onveiligheid dat meer is gebaseerd op onzekerheid, zoals een economische recessie of sociale ontwrichting wordt buiten beschouwing gelaten (Oppelaar & Wittebrood, 2006).

De term ‘veiligheidsbeleving’ wordt gebruikt voor een veelheid aan emoties, opvattingen en opinies, bijvoorbeeld de angst om slachtoffer te worden, de inschatting van de kans op slachtofferschap en de bezorgdheid over de wijze waarop de criminaliteit zich ontwikkelt (Oppelaar & Wittebrood, 2006: 9).

2.2 – De kloof

Een van de oudste theoretische modellen over de oorzaken van angstgevoelens is het *crime-causes-fear*-model (Vanderveen, 2006). Het grondbeginsel van dit model is dat misdaad angst veroorzaakt of daarmee verband houdt. Dat wil zeggen dat een variatie in de misdaadcijfers een verandering teweegbrengt in de mate van angst van een persoon. Het *crime-causes-fear*-model veronderstelt dat criminaliteit rechtstreeks verband houdt met gevoelens van onveiligheid (Vanderveen, 2006). In de literatuur bestaat geen twijfel over deze directe relatie, namelijk dat bewoners zich onveiliger voelen in buurten waar veel criminaliteit is. Maar onderzoekers vinden vaak een mismatch tussen de geregistreeerde criminaliteit en angstgevoelens. Zo voelen mensen zich ook onveilig in buurten met lage criminaliteitscijfers of maken mensen zich zorgen over hun veiligheid zonder daadwerkelijk slachtoffer te zijn van een criminele activiteit. Sommige wetenschappers proberen die kloof te verklaren door te wijzen op methodologische onnauwkeurigheden, zoals de verschillende manieren waarop angst voor criminaliteit is gedefinieerd en gemeten of het gebrek aan differentiatie tussen verschillende soorten criminaliteit. Glas et al. (2019) betogen vooral dat officiële misdaadstatistieken niet alles vertellen en dat angst voor criminaliteit op zichzelf benaderd

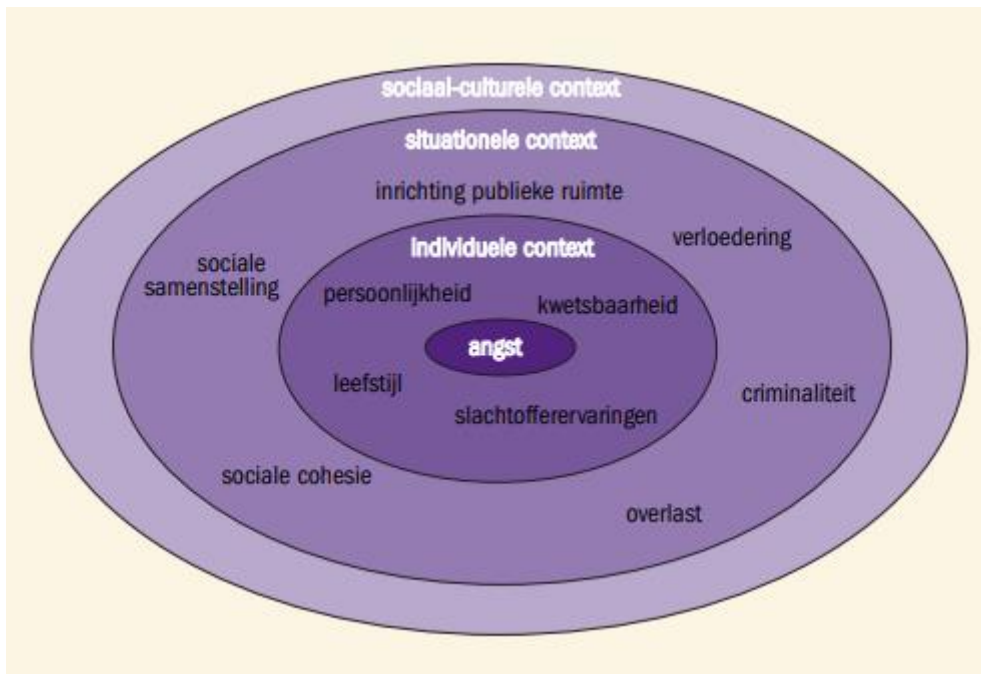
moet worden als een sociaal vraagstuk, dat losstaat van geregistreerde criminaliteit. “To better understand the underlying causes of fear of crime, researchers should instead consider how people’s fear is shaped by the wider environmental context” (Glas et al., 2019: 1413). Daar waar Glas et al. (2019) meer de focus leggen op de wooncontext, richt Ferraro (1995: 8) zich meer op processen op individueel niveau om angstgevoelens te kunnen verklaren: “People do not act solely on facts but work with the information available to them to make sense of their world.” Uiteindelijk komt het erop neer dat geregistreerde criminaliteit weliswaar de grootste voorspeller is van onveiligheidsgevoelens, maar dat niet volledig kan verklaren (Glas et al., 2019). In dit onderzoek staat centraal welke andere factoren dan de geregistreerde criminaliteit een rol spelen bij de veiligheidsbeleving van mensen.

2.3 – De drie niveaus van gevoelens van onveiligheid

Oppelaar en Wittebrood (2006: 34) maken onderscheid tussen drie niveaus om angstgevoelens te kunnen verklaren, te weten de individuele, situationele en de sociaal-culturele context waarin mensen leven (zie figuur 1). Het individueel niveau gaat over de persoonlijke kenmerken die maakt in hoeverre het individu onder bepaalde omstandigheden zich angstig voelt. Dit hangt nauw samen met de inschatting van de kans om slachtoffer te worden van criminaliteit en de mogelijke mentale en fysieke consequenties daarvan. Mensen die hun kwetsbaarheid hoog inschatten, zullen zich doorgaans onveilig voelen. Dat zou een verklaring kunnen zijn waarom vrouwen en ouderen zich relatief onveiliger voelen. Objectief gezien is de kans weliswaar klein dat zij slachtoffer worden van een misdrijf, maar als het gebeurt weten deze groepen ook dat zij zich hiertegen moeilijk kunnen weren. De aard van de criminaliteit speelt ook een rol in de mate van angst. Zo worden zedendelicten beschouwd als ernstig seksueel misdrijf en brengt het voor vrouwen – in tegenstelling tot mannen – naast fysieke ook serieuze mentale gevolgen met zich mee. Dit zou een andere verklaring kunnen zijn waarom vrouwen zich relatief angstiger voelen (Oppelaar & Wittebrood, 2006). Daarnaast blijkt uit onderzoek dat de directe omgeving waarin mensen dagelijks verkeren van invloed is op hun angst voor gevaar. Met de situationele context wordt vooral de woonomgeving bedoeld. Denk daarbij aan de fysieke inrichting van de openbare ruimte, de etnische en sociale samenstelling van de buurt en de mate van overlast en verloedering in de wijk (Oppelaar & Wittebrood, 2006: 37). De inrichting en de staat van de publieke ruimte bepaalt in hoeverre sociale activiteiten wordt ondernomen door bewoners. De aanwezigheid van bepaalde voorzieningen – zoals een buurthuis, school en winkels – en de kwaliteit ervan hebben invloed op de leefbaarheid in een gebied en daarmee ook op het gevoel van veiligheid (Oppelaar & Wittebrood, 2006: 38). Tot slot heeft de derde kring in het conceptueel model van Oppelaar & Wittebrood (2006: 35) betrekking op de signalen buiten de eigen fysieke leefomgeving die mogelijk van invloed zijn op angstgevoelens (zie figuur 1). De sociaal-culturele context omvat brede maatschappelijke ontwikkelingen door de jaren heen. Een voorbeeld is de toenemende rol van diverse media in onze samenleving door de manier waarop nieuws- en berichtgeving wordt gedaan. Massamedia hebben een directe relatie met angst voor criminaliteit; nieuws

dat persoonlijk, gedetailleerd en met veel sensatie wordt overgebracht, draagt bij aan meer onveiligheidsgevoelens (Oppelaar & Wittebrood, 2006: 40). Ook trends als individualisering en globalisering hebben gevolgen voor de onveiligheidsbeleving. Hieronder wordt dieper ingegaan op de determinanten van de subjectieve veiligheid, met de drie niveaus van Oppelaar en Wittebrood (2006) als rode draad.

Figuur 1 Conceptueel model van Oppelaar & Wittebrood (2006:35) om angst voor criminaliteit te verklaren.

2.3.1 – Kwetsbaarheid

Op individueel vlak ligt de inschatting van de eigen weerbaarheid ten grondslag aan de mate van gevoelens van angst. De geschatte weerbaarheid heeft betrekking op uiteenlopende zaken. Denk aan het fysieke en mentale aspect, zoals in de vorige paragraaf besproken. Ook de sociale kwetsbaarheid is gerelateerd aan onveiligheidsgevoelens (Oppelaar & Wittebrood, 2006; Kanan & Pruitt, 2002). In de brede context gaat dit over de sociale stratificatie van de samenleving. De sociale gelaagdheid bestaat uit een aantal dimensies, maar binnen de sociologie voeren de economische en prestige dimensie de boventoon. De prestige dimensie ziet toe op het opleidingsniveau en de kennis en kunde van een individu. De economische dimensie berust zich hoofdzakelijk op het inkomen en vermogen op basis waarvan individuen, families of groepen gerangschikt worden in bepaalde hiërarchieën. Met andere woorden, de sociaaleconomische status van mensen gaat over de mate van toegang tot onder andere banen, inkomen, bezittingen en macht (Mueller & Parcel, 1981). Mensen met een lage sociaaleconomische status hebben relatief minder toegang tot verschillende kapitaalvormen – sociaal, cultureel en economisch kapitaal – om zich te weren tegen criminaliteit en voelen zich daardoor angstiger (Custers & Engbersen, 2020; Oppelaar & Wittebrood, 2006). De rol van inkomen speelt hierbij een grote rol; mensen met weinig geld kunnen het zich niet veroorloven om gestolen spullen te vervangen of schade aan hun eigendommen te herstellen (Skogan &

Maxfield, 1981: 74). Aan de andere kant bepaalt de sociaaleconomische status ook vaak waar mensen wonen, werken en recreëren. Uit diverse onderzoeken blijkt dat juist in de buurten waar mensen met een lage sociaaleconomische status leven, de meeste criminaliteit voorkomt. Vanwege de beperkte toegang tot verschillende middelen en bronnen, is het voor deze groep mensen niet eenvoudig om uit dat milieu te komen en zich te verplaatsen naar een beter en veiliger buurt (Skogan & Maxfield, 1981). Het heeft raakvlakken met de sociale desorganisatietheorie van Shaw en McKay (1942). Centraal in deze theorie staat het onvermogen van lokale gemeenschappen om collectieve actie te mobiliseren en realiseren teneinde gemeenschappelijk ervaren problemen op te lossen. De kwetsbaarheid – in alle opzichten, maar in dit onderzoek beperkt tot inkomen – en hulpeloosheid vormen gezamenlijk een voedingsbodem voor gevoelens van onveiligheid (Oppelaar & Wittebrood, 2006). Vaak zijn de mensen met een laag inkomen aangewezen tot een (sociale) huurwoning (Wittebrood en Dijk, 2007). Bovendien heeft een geografische concentratie van inwoners met een (zeer) lage sociaaleconomische status een versterkend effect op het gevoel van onveiligheid van bewoners (Oppelaar & Wittebrood, 2006). Dat heeft geleid tot de volgende hypothesen:

“Mensen met een laag inkomen voelen zich onveiliger dan mensen met een hoog inkomen.” (H1)

“Mensen die in een huurwoning wonen voelen zich onveiliger dan mensen met een koopwoning.” (H2)

2.3.2 – Slachtofferervaringen

Uit wetenschappelijke studies blijkt dat eerdere slachtofferervaringen een inbreuk maken op de veiligheidsbeleving van een individu (Boers et al., 2008; Oppelaar & Wittebrood, 2006). Als iemand zelf het lijdend voorwerp is geweest van een bepaald misdrijf, dan acht de onderhavige persoon de kans hoger om opnieuw slachtoffer te worden van criminaliteit. Het gaat hier om de veronderstelling dat een slachtoffer zich eerder en vaker angstiger voelt dan iemand die geen slachtoffer is geweest van enig delict (Oppelaar & Wittebrood, 2006). De situatie en de omstandigheden waaronder iemand slachtoffer is geworden kan hierbij een verzwarende rol spelen. Vergelijkbare situaties en omstandigheden kunnen voor het slachtoffer een gevoel van onveiligheid aanwakkeren. In ieder geval eerder in vergelijking met iemand die geen slachtoffer van criminaliteit is geweest. Naast directe dragen ook indirecte slachtofferervaringen bij aan de mate van de subjectieve veiligheid. Denk hierbij aan slachtoffers in de sociale nabijheid van een individu of in hoeverre iemand zich kan identificeren in het slachtoffer (Oppelaar & Wittebrood, 2006). De volgende hypothese wordt in dit onderzoek getoetst:

“Mensen die slachtoffer zijn geweest van criminaliteit voelen zich onveiliger dan mensen die geen slachtoffer zijn geweest.” (H3)

2.3.3 – Risicoperceptie

Volgens Ferraro (1995: 44) schatten mensen hun risico op criminaliteit doorgaans in met beperkte informatie. Buiten persoonlijke ervaringen zijn mensen vooral afhankelijk van de media en secundaire bronnen bij het ontwikkelen van hun perceptie van criminaliteit. Ongeacht de bron van de informatie, maken Oppelaar en Wittebrood (2006) ook onderscheid tussen enerzijds cognitieve en anderzijds affectieve componenten om onveiligheidsgevoelens te kunnen verklaren. De affectieve component heeft betrekking op de angst voor slachtofferschap, zoals hierboven beschreven. De cognitieve component gaat over de inschatting van de kans op slachtofferschap. Oppelaar en Wittebrood (2006: 10) gaan ervan uit dat de cognitieve gevoelens causaal voorafgaan aan de affectieve gevoelens. Oftewel, de signalen uit de omgeving worden eerst verwerkt in de belevingswereld van het individu en daarna 'vertaald' naar een risico-inschatting om slachtoffer te worden van criminaliteit. Hiermee oefent risicoperceptie volgens hen niet rechtstreeks invloed uit op de veiligheidsbeleving van mensen, maar fungeert het meer als intermediaire factor. Het is aannemelijk dat voor een aantal onafhankelijke variabelen de causale relatie op de afhankelijke variabele (veiligheidsbeleving) wordt overgedragen door risicoperceptie als mediërende variabele, maar dat dit niet voor alle mogelijke determinanten geldt. Om die reden wordt risicoperceptie in dit onderzoek meegenomen als onafhankelijke variabele en is de volgende hypothese geformuleerd:

“Mensen die hun risico op criminaliteit hoger inschatten voelen zich onveiliger dan bewoners die het risico op criminaliteit lager inschatten.” (H4)

2.3.4 – Kwaliteit openbare ruimte

Op buurtniveau zijn er diverse invloeden die effect hebben op de veiligheidsbeleving van de bewoners. Om te beginnen speelt de kwaliteit en de inrichting van de openbare ruimte een grote rol bij onveiligheidsgevoelens van bewoners. In zijn *defensible space* theorie wijst Newman (1972) naar de onderliggende mechanismen van de ruimtelijke ordening die een plek onveilig maken en daardoor onveiligheidsgevoelens versterken. Denk hierbij aan kenmerken die een woonwijk chaotisch en wanordelijk maken, zoals vernielingen, rommel en afval in gemeenschappelijke ruimten. Wilson en Kelling (1982) beschrijven de gevolgen van fysieke buurtkenmerken vanuit een andere invalshoek, namelijk de zogenoemde *broken windows theory*. Hierbij gaat het om signalen die karakteristiek zijn voor fysiek verval van een buurt, zoals vuilnis op straat of gebroken ramen. Dieperliggende motivatie van achteruitgang in de wijk is dat bewoners simpelweg niet geven om hun buurt. Dit uit zich in onschuldige vormen als graffiti in de openbare ruimte, maar kan ook wat ernstige vormen van criminaliteit uitlokken, zoals vandalisme (Wilson & Kelling, 1982). De fysieke kenmerken in een buurt kunnen in combinatie met bepaalde omstandigheden leiden tot onveilige situaties, waardoor bewoners zich onveiliger voelen. Uit onderzoeken zijn diverse aanwijzingen naar voren gekomen, waaruit blijkt dat mensen 's avonds bepaalde plekken in arme, vervallen buurten

vermijden. Mensen lopen of rijden liever om of gaan helemaal niet uit huis, omdat ze anders bang zijn dat hen iets gaat overkomen (Oppelaar & Wittebrood, 2006). Een vergelijkbare situatie doet zich voor op het gebied van overlast. Groepen jongeren die rondhangen, bij elkaar komen, muziek maken en/of wat drinken in gebieden waar de wanorde en onbeleefdheid heerst, wordt door de bewoners ervaren als overlast en draagt daarmee bij aan gevoelens van onveiligheid (Wilson & Kelling, 1982). Alles tezamen heeft geresulteerd in de volgende hypothesen:

“Bewoners die verloedering van hun eigen buurt waarnemen, voelen zich onveiliger dan bewoners die geen verloedering percipiëren.” (H5)

“Bewoners die vermijdingsgedrag vertonen voelen zich onveiliger dan bewoners die bepaalde plekken of omstandigheden niet vermijden.” (H6)

“Bewoners die overlast van jongeren ervaren in hun eigen buurt voelen zich onveiliger dan bewoners zonder gepercipieerde overlast van jongeren.” (H7)

2.3.5 – Sociale media

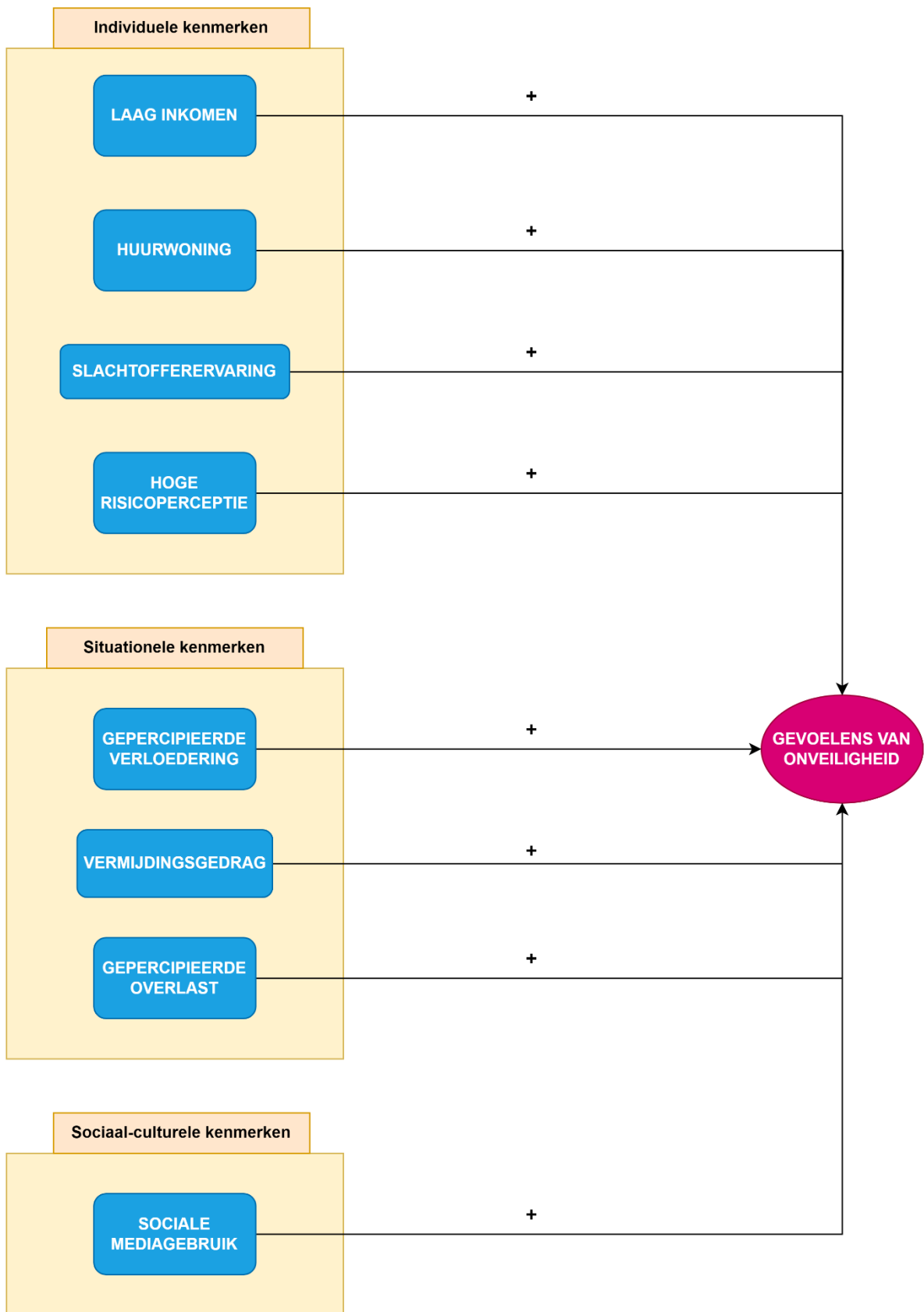
In 2006 stelden Oppelaar en Wittebrood al dat de rol van media bij angstgevoelens aanzienlijk is. Uit onderzoek bleek toen dat kijkers van commerciële zenders zich relatief onveilig te voelen. Sindsdien heeft de technologie en digitalisering een enorme vlucht genomen en heeft daarmee een prominente plek in de levens van mensen verworven. Dat is ook te zien aan de literatuur; de laatste jaren richten onderzoeken met betrekking tot de relatie tussen mediaconsumptie en angst voor criminaliteit zich naast de klassieke traditionele media ook op de nieuwe sociale media (Intravia, Wolff, Paez & Gibbs, 2017; Prieto Curiel, Cresci, Muntean & Bishop, 2020; Hollis, Downey, Del Carmen & Dobbs, 2017). De bevindingen laten zien dat sociale mediagebruik direct gerelateerd is aan angst voor criminaliteit. Een belangrijk fundament van deze theorie is gestoeld op de toegankelijkheid van sociale media. Tegenwoordig heeft bijna iedereen wel een account op een van de sociale netwerkplatforms, zoals WhatsApp of Instagram. De toegang tot nieuws en informatie op het internet en via sociale media is voor velen de manier waarop ze op de hoogte blijven van de actualiteit of als ze iets willen opzoeken. De unieke kenmerken van sociale netwerkplatforms maken verspreiding van berichten enorm makkelijk, waardoor het bereik geen grenzen kent. Gezien de werking van algoritmes van sociale media, krijgen consumenten die geïnteresseerd zijn in criminaliteit of veiligheid steeds vaker content te zien die daaraan gerelateerd is. Niet iedereen krijgt dus hetzelfde te zien in de onlinewereld, waarmee sociale media als het ware “persoonlijke bubbels” creëert. Ook maken algoritmes geen onderscheid tussen nepnieuws en feitelijke informatie. Het is een bijna ongecensureerde virtuele wereld waarin iedereen zijn of haar mening kan ventileren. Dit heeft invloed op de manier waarop mensen naar veiligheid

kijken en daarmee ook op hun gevoelens van onveiligheid (Intravia et al., 2017; Prieto Curiel et al., 2020; Hollis et al., 2017). De volgende hypothese zal in dit onderzoek getoetst worden:

“Mensen die gebruikmaken van sociale media voelen zich onveiliger dan mensen die niet op sociale media zitten.” (H8)

2.4 – Conceptueel model

Op basis van bovenstaande is het conceptueel model opgesteld, waarbij de geformuleerde hypothesen schematisch worden weergegeven (zie figuur 2). De onafhankelijke variabelen vloeien in het algemeen voort uit de drie verschillende niveaus die Oppelaar en Wittebrood (2006) hanteren om angstgevoelens te kunnen verklaren. Daarmee kunnen de onafhankelijke variabelen grofweg worden onderverdeeld in drie groepen: de individuele, situationele en de sociaal-culturele kenmerken. De verwachting is dat alle onafhankelijke variabelen de gevoelens van onveiligheid versterken.

Figuur 2 Conceptueel model.

Hoofdstuk 3 – Methoden en technieken

In dit hoofdstuk wordt stilgestaan bij de onderzoeksmethode en -strategie. Naast de methodologische verantwoording komt ook de operationalisatie aan bod. Het gaat hierbij om het meetbaar maken van de in de literatuur gevonden concepten. Tot slot wordt ingegaan hoe de gegevens geanalyseerd zullen worden.

3.1 – Onderzoeksstrategie

Er zijn verschillende mogelijkheden om een wetenschappelijk onderzoek uit te voeren. Aangezien er door de jaren heen al veel is geschreven over het onderwerp van dit onderzoek en er veel variabelen en onderzoekseenheden zijn, ligt een kwantitatieve studie met behulp van statistische technieken de meest voor de hand (van Thiel, 2015). Mede gelet op het doel en de haalbaarheid van het onderzoek – in de zin van tijd, begeleiding en middelen – is de strategie voor kwantitatief onderzoek een logische keuze. Het doel van dit onderzoek is namelijk om de in de literatuur gevonden determinanten van onveiligheidsgevoelens te bevestigen in de Rotterdamse context. Het gaat in dit onderzoek niet om de betekenisgeving en manier van handelen van mensen te achterhalen (Mortelmans, 2013), maar meer om informatie te verzamelen over de opvattingen en houdingen van mensen ten aanzien van subjectieve veiligheid. Een vragenlijst leent zich uitstekend om veel gegevens te verzamelen over grote aantallen onderzoekseenheden. Met de uitkomsten van de enquête kunnen – met inachtneming van de validiteit en betrouwbaarheid – algemene uitspraken gedaan worden die voor de gehele onderzoekspopulatie geldt (generaliseerbaarheid) (van Thiel, 2015). In dit onderzoek wordt gebruikgemaakt van het databestand van de Rotterdamse Veiligheidsmonitor 2021 die door de gemeente Rotterdam beschikbaar is gesteld. De enquêtegegevens zijn gebaseerd op een gestratificeerde steekproef om de representativiteit op het niveau van Rotterdam en de gebieden en wijken te waarborgen. Hiervoor zijn ook statistische weegprocedures toegepast om een niet representatieve respons te corrigeren (Gemeente Rotterdam, z.j.). De vragenlijst kon online, schriftelijk en telefonisch worden afgenomen. Voor de online en schriftelijke vragenlijsten waren deze ook beschikbaar in het Engels en Turks. Daarnaast bood de telefonische mogelijkheid een optie om de enquête in het Portugees en Arabisch af te nemen (Custers & Engbersen, 2020). Al met al werd de vragenlijst voor de Veiligheidsmonitor 2021 ingevuld door 13.820 Rotterdammers.

3.2 – De afhankelijke variabele

In dit onderzoek staan de gevoelens van onveiligheid van de Rotterdammers in de eigen leefomgeving centraal. De afhankelijke variabele wordt gemeten aan de hand van twee vragen uit de enquête van de Veiligheidsmonitor. De eerste vraag is *‘Voelt u zich wel eens onveilig in UW EIGEN BUURT?’*, waarbij de respondent kon kiezen uit drie antwoordmogelijkheden: ‘ja’, ‘nee’ of ‘weet niet’. Indien de respondent deze vraag met ‘ja’ had beantwoord, werd de volgende vraag gesteld: *‘Voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig in UW EIGEN BUURT?’*; met als antwoordmogelijkheden ‘vaak’, ‘soms’, ‘zelden’ of ‘weet niet’. In SPSS zijn deze twee vragen

samengevoegd teneinde een nieuwe schaalvariabele te construeren. Hierbij zijn de antwoordmogelijkheden van de nieuwe schaal als volgt gehercodeerd: (0) 'ik voel me nooit onveilig', (1) 'ik voel me zelden onveilig', (2) 'ik voel me soms onveilig' en (3) 'ik voel me vaak onveilig'. De antwoordmogelijkheden 'weet niet' en 'weigert/geen antwoord' worden als missende waarden beschouwd en worden dus niet meegenomen in de analyse. De antwoordmogelijkheid 'ik voel me nooit onveilig' zijn de respondenten die de eerste vraag hadden beantwoord met 'nee'.² Hoe hoger de score, hoe hoger de onveiligheidsgevoelens.

3.3 – De onafhankelijke variabelen

In dit onderzoek worden in totaal acht onafhankelijke variabelen meegenomen. Hieronder volgt per variabele de wijze van operationalisatie.

3.3.1 – Laag inkomen

Om een beeld te krijgen van hoeveel de respondent verdient, is de volgende vraag gesteld: *'In welke klasse valt het GEZAMENLIJK NETTO maandinkomen van uw huishouden?'* De volgende opmerking werd bij de vraag geplaatst: 'Uitkeringen, pensioengelden, alimentatie en dergelijke zijn ook inkomen. Niet meegerekend worden vakantiegeld, kinderbijslag en kortingen en toeslagen die u van de Belastingdienst ontvangt, zoals zorgtoeslag, huurtoeslag, kindertoeslag en kinderopvangtoeslag of teruggaven van de Belastingdienst.' De respondent kon kiezen uit meerdere antwoordmogelijkheden variërend van 'minder dan €1.250 per maand' tot '€3.650 of meer per maand'. Dit concept wordt als dummyvariabele meegenomen in het onderzoek, waarbij de lage-inkomensgrens wordt vastgesteld op €1.700. Dit is conform de criteria die het CPS (z.j.) hanteert. Hierbij fungeert laag inkomen als referentiegroep (groep 0); een waarde dichterbij de 1 betekent een hoger inkomen. Belangrijk om te vermelden dat de respondenten bij deze vraag naast 'weet niet' ook konden kiezen uit 'meerdere antwoorden' of zelfs konden weigeren de vraag te beantwoorden.³ Deze drie antwoordmogelijkheden zijn niet meegenomen in de dummyvariabele, waarmee de dummyvariabele zich uitsluitend beperkt tot inkomensklassen.⁴

3.3.2 – Huurwoning

Deze variabele is gemeten door de vraag *'Woont u in een koopwoning of in een huurwoning?'* De respondent kon kiezen uit 'Koopwoning', 'Huurwoning' of 'Wil niet zeggen'. Ook van dit construct is een dummyvariabele aangemaakt, waarbij 'Huurwoning' behoort tot de referentiegroep. De waarden zijn als volgt gehercodeerd: (0) 'Huurwoning' en (1) 'Koopwoning'. Net zoals bij laag inkomen, is ook bij deze dummyvariabele de waarden 'weet niet', 'meerdere antwoorden' en 'weigert/geen antwoord' weggelaten.⁵

---

² Zie frequentietabel 10 in Appendix A.

³ Zie frequentietabel 11 in Appendix A.

⁴ Zie frequentietabel 12 in Appendix A.

⁵ Zie frequentietabel 13 in Appendix A.

3.3.3 – Slachtofferervaring

Het construct slachtofferschap is gemeten door middel van verschillende vragen. In totaal zijn er 56 vragen gesteld die betrekking hebben op de mogelijke ervaringen die de respondent heeft met criminaliteit. De vragen lopen uiteen van (poging tot) inbraak in woning tot diefstal van fiets, auto, portemonnee, telefoon (met/zonder geweld) en van vernieling tot mishandeling en aanrijding. Daarnaast wordt ook onderscheid gemaakt tussen slachtofferschap in de afgelopen 12 maanden en 5 jaar. In dit onderzoek wordt geen onderscheid gemaakt tussen de delicten; centraal staat of de respondent slachtoffer is geweest van criminaliteit. De vraag zoals *'Is er in de AFGELOPEN 5 JAAR wel eens een auto van uzelf of van iemand anders in uw huishouden gestolen?'* wordt voor alle delicten meegenomen en samengevoegd⁶, waarmee een nieuwe schaalvariabele wordt geconstrueerd met waarden (1) 'geen slachtofferervaring' en (2) 'wel slachtofferervaring'. Hierbij zijn alleen de vragen meegenomen die vroegen naar het slachtofferschap in de afgelopen 5 jaar. De reden daarvoor is, omdat deze vraag als eerste gesteld wordt aan de respondent. Als de respondent deze vraag beantwoordt met 'nee', dan wordt de vraag over slachtofferschap in de afgelopen 12 maanden pas gesteld. Dat maakt dat de vragen over slachtofferschap in de afgelopen 5 jaar sowieso gesteld en beantwoord worden – behalve de missende waarden – in tegenstelling tot de vragen over slachtofferschap in de afgelopen 12 maanden, want die zijn door veel respondenten niet ingevuld. Dat blijkt ook uit de data; laatstgenoemd construct bevat maar liefst 4.746 missende waarden en het construct slachtofferschap in de afgelopen vijf jaar heeft slechts 4 missende waarden.⁷

3.3.4 – Risicoperceptie

Aan de hand van verschillende thema's zijn respondenten gevraagd hoe groot zij de kans inschatten dat zij de komende 12 maanden slachtoffer worden van criminaliteit. Het gaat hierbij om de vragen 14a t/m 15c van de veiligheidsenquête. Op een 5-punts Likertschaal konden de respondenten antwoord geven met de volgende waarden: (1) 'heel klein', (2) 'klein', (3) 'niet groot en niet klein', (4) 'groot' en (5) 'heel groot. Wederom worden 'weet niet', 'meerdere antwoorden' en 'weigert/geen antwoord' niet meegenomen. De 5-punts Likertschaal is één van de meest betrouwbare manieren om attitudes en meningen van mensen te meten (Nemoto & Beglar, 2014). De kans op repliceerbaarheid wordt hiermee vergroot. De items uit de twee vragen worden samengevoegd. Gelet dient te worden op voldoende interne consistentie tussen de samengevoegde items. Met behulp van de Cronbach's Alpha kan de gemiddelde correlatie tussen alle items berekend worden, waarbij in sociaalwetenschappelijk onderzoek een minimumniveau van .70 wordt gehanteerd (Pallant, 2016). De 7 items hebben samen een Cronbach's Alpha van .915, waarbij verwijdering van één item niet leidt tot een significante verhoging van de betrouwbaarheid.⁸ Een uitstekende

---

⁶ Zie tabel 14 in Appendix A voor de exacte vragen.

⁷ Zie frequentietabel 15 in Appendix A.

⁸ Zie tabel 16 in Appendix A.

interne consistentie, waarmee het mogelijk is om een schaalscore te berekenen als gemiddelde score van de itemscores. De gemiddelde scores variëren van 1 tot 5, waarbij een oplopende waarde (richting de 5) inhoudt dat de respondent het risico op criminaliteit heel groot inschat.

3.3.5 – Gepercipieerde verloedering

Om de waargenomen verloedering van de eigen buurt te meten, worden respondenten gevraagd in hoeverre vervelende voorvallen met betrekking tot de buitenruimte voorkomen, zoals de aanwezigheid van hondenpoep of rommel op straat. De antwoordmogelijkheden bestaan uit 'komt (bijna) nooit voor', 'komt soms voor' en 'komt vaak voor' – met uitzondering van 'weet niet' en 'niet van toepassing'. In SPSS zijn deze gecodeerd als respectievelijk 1, 2 en 3. De 7 items uit vraag 3 van de Veiligheidsmonitor hebben een Cronbach's Alpha van .787, waarbij verwijdering van één item niet leidt tot een verhoging van de betrouwbaarheid.⁹ Hiermee wordt de betrouwbaarheid vastgesteld en kunnen de items worden samengevoegd om een nieuwe schaal te construeren. Bij dit construct geeft een gemiddelde score van 1 een geringe mate van gepercipieerde verloedering en een gemiddelde score van 3 een hoge mate van gepercipieerde verloedering.

3.3.6 – Vermijdingsgedrag

Deze variabele is gemeten met behulp van vraag 13 uit de Veiligheidsmonitor. De ene subvraag gaat over of de respondent 's avonds of 's nachts de deur niet opendoet, omdat de respondent het niet veilig vindt. De andere subvraag gaat over of de respondent in de eigen buurt omloopt of omrijdt om onveilige plekken te vermijden. Tot de antwoordmogelijkheden behoren (1) 'nooit', (2) 'zelden', (3) 'soms' en (4) 'vaak' - met uitzondering van 'weet niet/wil niet zeggen' en 'niet van toepassing'. Deze twee items hebben samen een Cronbach's Alpha van .669. Verwijdering van een item is hier niet aan de orde, omdat anders geen nieuwe schaal gevormd kan worden.¹⁰ Een waarde tussen .6 en .7 kan beschouwd worden als twijfelachtig. De voorkeur geniet een waarde boven de .7 om alle twijfels weg te nemen. Bij dit construct is de betrouwbaarheidswaarde relatief laag vanwege het beperkte aantal items die worden samengevoegd (Nunnally & Bernstein, 1994). Om die reden wordt een vergelijkbaar item toegevoegd aan dit construct, namelijk in hoeverre respondenten 's avonds (wanneer het donker is) bang zijn. Hiermee komt de Cronbach's Alpha op een waarde van .765¹¹; een veel meer acceptabele betrouwbaarheidswaarde dan met twee items. Een gemiddelde score van 1 bij de nieuwe variabele geeft een lage mate van vermijdingsgedrag weer en gemiddelde score van 4 geeft een hoge mate van vermijdingsgedrag weer.

---

⁹ Zie tabel 17 in Appendix A.

¹⁰ Zie tabel 18 in Appendix A.

¹¹ Zie tabel 19 in Appendix A.

3.3.7 – Gepercipieerde overlast

Het construct gepercipieerde overlast is gemeten door te vragen naar allerlei vormen van overlast die betrekking hebben op jongeren en die kunnen voorkomen in de eigen buurt van de respondent. De respondent kan kiezen uit (1) '(bijna) geen overlast', (2) 'een beetje overlast' of (3) 'veel overlast' – met uitzondering van 'weet niet/geen mening' en 'meerdere antwoorden'. De 8 items hebben bij elkaar een Cronbach's Alpha van .891, waarbij verwijdering van één item niet leidt tot een verhoging van de betrouwbaarheid.¹² Een betrouwbare schaal waarvan een gemiddelde score van (1) inhoudt dat de respondent een lage mate van gepercipieerde overlast heeft en een gemiddelde score van (3) een hoge mate van gepercipieerde overlast.

3.3.8 – Sociale mediagebruik

Het gebruik van sociale media wordt geoperationaliseerd door de respondent simpelweg te vragen of deze op sociale netwerkplatforms – zoals Facebook, Twitter, LinkedIn, Youtube en Instagram – zit. De respondenten kunnen de vraag beantwoorden met een (1) 'ja' of (2) 'nee'. De opties 'weet niet' en 'meerdere antwoorden' worden ook bij dit construct beschouwd als missende waarden. Uiteindelijk hebben 13.781 respondenten deze vraag beantwoord met een 'ja' of 'nee'.¹³

3.4 – Controlevariabelen

Uit de literatuur bleek dat individuele kenmerken invloed uitoefenen op de gevoelens van onveiligheid. Zo bleek dat vrouwen en ouderen zich relatief onveilig voelen (Oppelaar & Wittebrood, 2006). De focus in dit onderzoek op individueel vlak wordt echter gelegd op inkomen, type woning, slachtofferervaring en risicoperceptie. Om het effect van deze variabelen vast te stellen, worden andere individuele kenmerken meegenomen als controlevariabelen. Het gaat hierbij om geslacht, leeftijd en opleiding. Bij opleiding worden 'lager onderwijs', 'MAVO', 'VMBO', 'HAVO', en 'VWO' geschaard onder laagopgeleid met de waarde (1); 'HBO' en 'wetenschappelijk onderwijs' vallen onder hoogopgeleid en krijgen de waarde (0). Geslacht heeft de waarden (1) man, (2) vrouw en (3) anders.

3.5 – Analyse

De verkregen gegevens van gemeente Rotterdam worden geanalyseerd met het statistisch computerprogramma SPSS. Om de causale lineaire relatie tussen de afhankelijke variabele en meerdere onafhankelijke variabelen te onderzoeken, wordt een meervoudige lineaire regressieanalyse (*multiple linear regression*) uitgevoerd (de Vocht, 2019).

---

¹² Zie tabel 20 in Appendix A.

¹³ Zie frequentietabel 21 in Appendix A.

Hoofdstuk 4 – Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken. Allereerst wordt een algemene verkenning gedaan van de variabelen met behulp van beschrijvende statistiek. Daarna worden statistische analyses uitgevoerd om de verbanden tussen de variabelen te ontdekken.

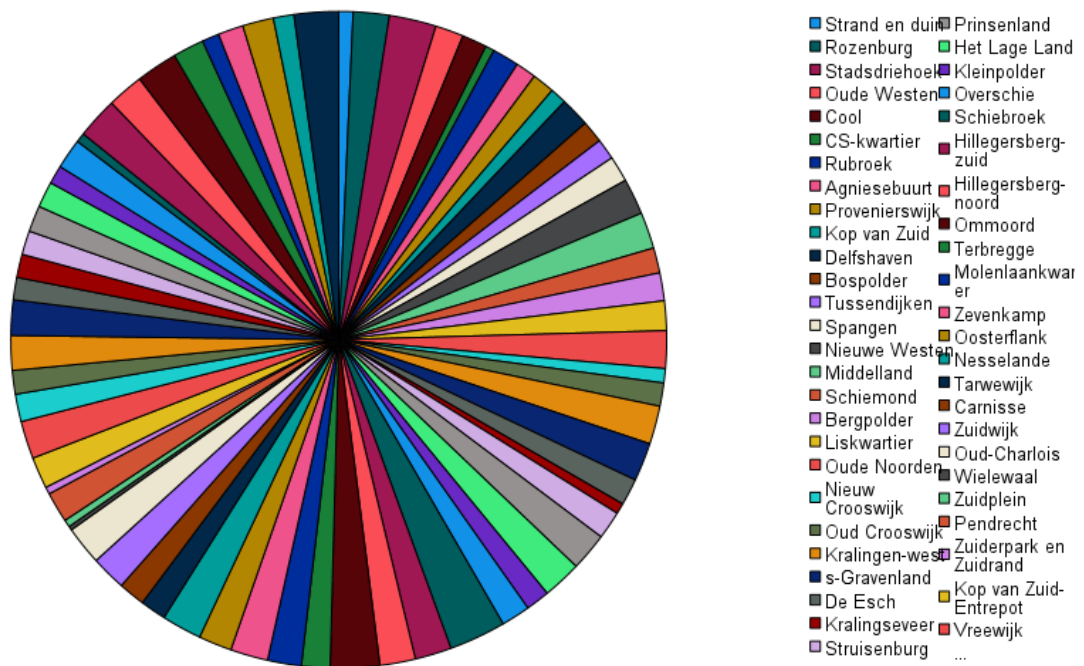
4.1 – Descriptieve resultaten

In tabel 1 worden per variabele de gemiddelde scores weergegeven. In totaal hebben 13.820 respondenten de vragenlijst ingevuld. Nagenoeg bij alle variabelen is een respons van meer dan 13.000 inwoners na de operationalisatie. Alleen het construct laag inkomen heeft relatief weinig respons door een groot aantal missende waarden. Dit heeft naar alle waarschijnlijkheid te maken met de gevoeligheid van het onderwerp die zo wordt ervaren door respondenten. Bijna 3.000 respondenten wilden niets kwijt over hun maandelijks inkomen. Verder is ongeveer 53% van de respondenten vrouw en 47% man. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 50 jaar. In totaal voelen 660 mensen (4,8) zich vaak onveilig en hebben 8.278 mensen (59,9%) aangegeven zich nooit onveilig te voelen.¹⁴ Hoewel buurtkenmerken en etniciteit van de respondenten niet worden meegenomen in dit onderzoek, is het met betrekking tot de representativiteit toch de moeite waarde om de cirkeldiagrammen in figuur 3 en 4 te presenteren. Rotterdam bestaat uit 14 gebieden en 71 wijken; de kleurrijke verdeling van de cirkel weerspiegelt de deelname van alle wijken in Rotterdam (figuur 3). Ook qua verdeling van Rotterdammers met en zonder migratieachtergrond is de dataset vrij representatief (figuur 4). In 2022 had ongeveer een op de twee Rotterdammers een migratieachtergrond (AlleCijfers, z.j.).

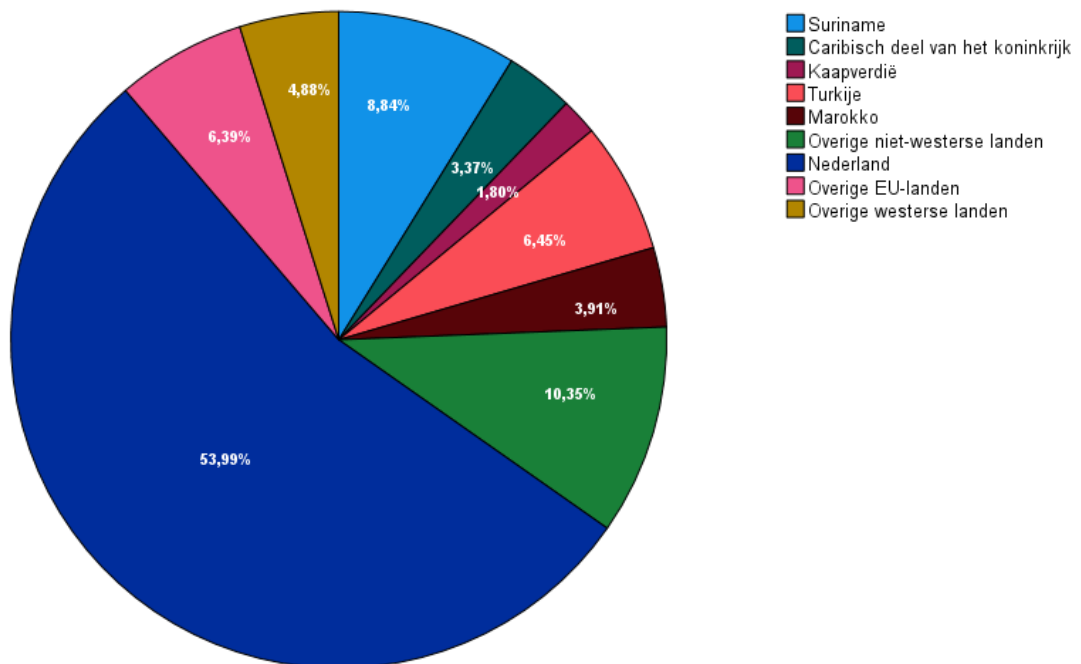
Tabel 1 Descriptieve resultaten per variabele.

Variabelen	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. deviatie
Onveiligheidsgevoelens	13.331	0	3	.70	.98
Inkomen	9.733	0	1	.25	.43
Type woning	13.360	0	1	.49	.50
Slachtofferervaring	13.816	1	2	1.89	.13
Risicoperceptie	13.275	1	7	4.38	.98
Gepercipieerde verloedering	13.775	1	3	2.00	.49
Vermijdingsgedrag	13.513	0	4	2.93	.90
Gepercipieerde overlast	13.551	1	3	2.61	.48
Sociale mediagebruik	13.781	1	2	1.24	.43
Geslacht	13.795	1	3	1.53	.50
Leeftijd	13.773	15	103	50	18.62
Opleiding	13.096	0	1	.54	.50

¹⁴ Zie frequentietabel 10 in Appendix A.

Figuur 3 Deelname van respondenten op wijkniveau van Rotterdam.

Figuur 4 Etniciteit van de respondenten.

4.2 – Correlatie van Pearson

Correlaties gaan over de mate van samenhang tussen de variabelen en meten de sterkte en richting van een lineaire relatie tussen twee variabelen (de Vocht, 2019). De mate van correlatie wordt uitgedrukt in een getal (*Pearson's correlatiecoëfficiënt* r) tussen de -1 (perfect negatief verband) en + 1 (perfect positief verband). Het is belangrijk dat de onafhankelijke variabelen op zijn minst enige samenhang vertonen met de afhankelijke variabele, bij voorkeur boven de .3 (Pallant, 2011). De variabele 'vermijdingsgedrag' hangt in sterke mate positief samen met de onveiligheidsgevoelens: $r = ,620$ bij een significantieniveau van $\alpha = 0,01$. Voor de variabelen 'slachtofferschap', 'risicoperceptie', 'gepercipieerde verloedering' en 'gepercipieerde overlast' geldt een gematigde positieve samenhang met de onveiligheidsgevoelens van mensen. Hierbij zijn de Pearson-correlatiecoëfficiënten allemaal tussen .3 en .5. De variabelen 'laag inkomen', 'type woning' en 'sociale mediagebruik' tonen een zwakke positieve samenhang, want de Pearson-correlatiecoëfficiënten zijn tussen de 0 en .3. Daarnaast is het van belang dat de correlatie tussen elk van de onafhankelijke variabelen niet te hoog is (Pallant, 2011). In tabel 2 is te zien dat bijna alle variabelen (positief) met elkaar correleren bij een significantieniveau van $\alpha = 0,01$ of $\alpha = 0,05$; maar geen sprake is van $r \geq 0,9$. De multicollineariteit – een te sterke samenhang tussen de variabelen – wordt in paragraaf 4.4 nader besproken.

Tabel 2 Correlatiematrix Pearson's correlatiecoëfficiënt r van de onderzoeksvariabelen ($N=13.820$).

Variabelen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 Onveiligheidsgevoelens	1											
2 Laag inkomen	,059**	2										
3 Type woning	,067**	,402**	3									
4 Slachtofferschap	,316**	,030**	,060**	4								
5 Risicoperceptie	,391**	,024*	,017	,343**	5							
6 Gereciperde verloedering	,313**	,025*	,053**	,229**	,290**	6						
7 Vermijdingsgedrag	,620**	,113**	,090**	,275**	,427**	,360**	7					
8 Gereciperde overlast	,468**	,071**	,094**	,307**	,405**	,425**	,503**	8				
9 Sociale mediagebruik	,074**	,128**	,056**	,095**	,065**	,010	,024**	,032**	9			
10 Opleiding	,005**	,314**	,209**	,060**	,020*	,036**	,053**	,043**	,146**	10		
11 Leeftijd	,136**	,119**	,015	,147**	,078**	,024**	,057**	,099**	,362**	,199**	11	
12 Geslacht	,146**	,094**	,054**	,039**	,002	,048**	,220**	,001	,017*	,021*	,030**	12

*Correlatiecoëfficiënt (R) bij een significantieniveau van $\alpha=0,05$.

**Correlatiecoëfficiënt (R) bij een significantieniveau van $\alpha=0,01$.

4.3 – Vooronderstellingen multilineaire regressieanalyse

Om de centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden wordt een meervoudige lineaire regressieanalyse uitgevoerd. Voordat de analyse wordt uitgevoerd, dient eerst gekeken te worden of wordt voldaan aan de assumpties van deze analyse. Allereerst moeten alle variabelen een interval- of ratioschaal hebben, waarbij de onafhankelijke variabelen ook mogen bestaan uit dummyvariabelen (de Vocht, 2019). De meeste variabelen in dit onderzoek zijn schaalvariabelen; oftewel, een samenvoeging van meerdere items met voorafgaand een betrouwbaarheidstoets. Dit maakt dat de waarden voor deze variabelen bestaan uit gemiddelde scores. Deze variabelen worden ook wel continue variabelen genoemd, waar de interval- en ratioschaal onder vallen. Belangrijkste is dat de afhankelijke variabele een interval of ratio meetniveau heeft, wat in dit geval zo is. Alle onafhankelijke variabelen hebben ook een interval- of ratioschaal, behalve sociale mediagebruik, laag inkomen en type woning. Dit zijn categorische variabelen (dummy's). Verder is het van belang dat het verband tussen de afhankelijke variabele en iedere onafhankelijke variabele theoretisch causaal is (de Vocht, 2019). In hoofdstuk 2 is dit aan de orde gekomen, waaruit bleek dat de veronderstelling is dat alle onafhankelijke variabelen direct invloed uitoefenen op de afhankelijke variabele. Enige twijfelgeval is de variabele risicoperceptie; die kan ook als mediërende factor fungeren, maar is gekozen om in dit onderzoek mee te nemen als onafhankelijke variabele. Tot slot mag er geen sprake zijn van multicollineariteit. Dit houdt in dat de onafhankelijke variabelen onderling niet te sterk mogen correleren, anders meten ze namelijk hetzelfde (de Vocht, 2019).

4.4 – Multicollineariteit

Voorafgaand aan de meervoudige lineaire regressieanalyse zijn alle onafhankelijke variabelen getest op multicollineariteit. Belangrijke indicatie om dit te controleren is de *variance inflation factor* (VIF). Een VIF-waarde tussen de 5 en 10 wijst op een hoge correlatie tussen de onafhankelijke variabelen en kan dus problematisch zijn. Hoe meer de VIF-waarde in de buurt van 1 komt, hoe lager de multicollineariteit. Uit tabel 3 blijkt dat alle onafhankelijke variabelen een VIF-waarde hebben tussen de 1 en 1,6; waarmee vastgesteld kan worden dat de onafhankelijke variabelen niet (sterk) onderling samenhangen. Een ander middel om multicollineariteit waar te nemen, is de zogenaamde *tolerance*-waarde. Als de tolerantiewaarde $\leq 0,2$ is, dan is multicollineariteit problematisch (Akinwande, Dikko & Samsom, 2015). Ook de tolerantiewaarden van alle onafhankelijke variabelen zijn hoger dan 0,6 en leveren geen problemen op met multicollineariteit.

Tabel 3 Multicollineariteit.

	Tolerantie	VIF
Inkomen	,826	1,211
Type woning	,830	1,204
Slachtofferschap	,821	1,219
Risicoperceptie	,707	1,415
Gepercipieerde verloedering	,763	1,311
Vermijdingsgedrag	,617	1,621
Gepercipieerde overlast	,659	1,517
Sociale mediagebruik	,978	1,022
Geslacht	,828	1,208
Leeftijd	,794	1,259
Opleiding	,916	1,092

4.5 – Meervoudige lineaire regressieanalyse

Nu is gecontroleerd voor de assumpties en hier ook aan is voldaan, kan de meervoudige lineaire regressieanalyse uitgevoerd worden om de opgestelde hypothesen te testen. Hierbij worden de drie niveaus van Oppelaar en Wittebrood (2006) om angstgevoelens te verklaren – zoals besproken in H2 – gehanteerd. In totaal worden dus drie modellen gedraaid.

4.5.1 – Model 1

In het eerste model worden alleen de onafhankelijke variabelen op individueel vlak in combinatie met de controlevariabelen meegenomen in de meervoudige lineaire regressieanalyse. Allereerst laat de *Model Summary* zien dat de Pearson-correlatiecoëfficiënt (R) van het hele model .452 is. Dit getal veronderstelt een gematigd positieve samenhang; toename van een variabele op individueel niveau gaat gepaard met de toename van onveiligheidsgevoelens van mensen. De determinatiecoëfficiënt *R Square* heeft altijd een waarde tussen de 0 (0%) en 1 (100%) en geeft aan hoeveel procent van de variantie van de afhankelijke variabele verklaard wordt door alle onafhankelijke variabelen tezamen (Pallant, 2011). In deze analyse wordt de *Adjusted R Square* gehanteerd, omdat meer onafhankelijke variabelen altijd meer van de variantie kunnen verklaren en de *Adjusted R Square* hiervoor corrigeert. De *Adjusted R Square* van dit model is .204; wat inhoudt dat 20,4% van de variantie van onveiligheidsgevoelens verklaard wordt door individuele kenmerken.¹⁵ Uit de ANOVA toets blijkt dat de kans om een F-waarde van 4076,276 of groter te observeren kleiner is dan .01; wat betekent dat dit model significant verklarende variabelen bevat bij een significantieniveau van 1%.¹⁶ Uit de t-toets blijkt dat alle onafhankelijke variabelen op individueel niveau een significant effect hebben op de onveiligheidsgevoelens ($p < .01$). Hiermee worden alle hypothesen op individueel niveau (hypothese 1 t/m 4) aangenomen. Verder geven de partiële regressiecoëfficiënten (B) in tabel 4 de hoeveelheid verandering in de afhankelijke variabele weer wanneer de betreffende onafhankelijke variabele met één

¹⁵ Zie tabel 22 in Appendix A.

¹⁶ Zie tabel 23 in Appendix A.

eenheid toeneemt, terwijl de invloed van alle overige onafhankelijke variabelen constant wordt gehouden (de Vocht, 2019: 204). Hierbij hebben de dummyvariabelen inkomen en type woning een negatief effect op het gevoel van onveiligheid. Bij inkomen is de referentiecategorie laag inkomen (0) en een waarde dichterbij de 1 betekent een hoger inkomen. Een toename van het inkomen betekent dus een afname van het gevoel van onveiligheid. Voor de variabele type woning geldt huurwoning als referentiecategorie (0) en een waarde van 1 koopwoning. Het negatief effect houdt in dat bij mensen met een koopwoning onveiligheidsgevoelens afnemen. De variabelen slachtofferervaring en risicoperceptie hebben een positief effect. Dat betekent dat een toename van deze variabelen gepaard gaat met een toename van het onveiligheidsgevoel. Tot slot laten de *Bèta-coëfficiënten* zien dat de variabele risicoperceptie de meeste invloed van de individuele kenmerken uitoefent op onveiligheidsgevoelens ($B\grave{e}ta = .359$). Bij inkomen dient opgemerkt te worden dat de invloed gering is ($B\grave{e}ta = -.054$).

Tabel 4 Resultaten meervoudige lineaire regressieanalyse model 1.

Model 1	B	Bèta	t	Sig
Constant	,812		39,427	,000
Inkomen	-,077	-,054	-17,801	<,001
Type woning	-,134	-,106	-36,300	<,001
Slachtofferschap	,449	,110	38,630	,000
Risicoperceptie	,210	,359	126,475	,000
Geslacht	-,088	-,069	-25,504	<,001
Leeftijd	-,002	-,048	-17,136	<,001
Opleiding	-,089	-,071	-24,873	<,001

4.5.2 – Model 2

Aan model 2 zijn de onafhankelijke variabelen op situationeel niveau toegevoegd. De Pearson-correlatiecoëfficiënt (R) van dit model is .576; de individuele en situationele kenmerken tezamen hangen in sterke mate positief samen met de onveiligheidsgevoelens. Ook de *Adjusted R Square* van dit model is een stuk hoger dan het vorige: .331. Met de determinanten op situationeel niveau erbij wordt een groter deel van de variantie van onveiligheidsgevoelens verklaard, namelijk 33,1%.¹⁷ De ANOVA toets laat zien dat dit model significant is bij een significantieniveau van 1% (F-waarde is 5449,654; $p < .01$).¹⁸ Verder blijkt uit de t-toets dat de onafhankelijke variabelen op situationeel niveau een significant effect hebben op de onveiligheidsgevoelens ($p < .01$) en doet geen afbreuk aan de significantie van de onafhankelijke variabelen op individueel niveau. Op basis van model 2 worden dus alle hypothesen op situationeel niveau aangenomen (hypothese 5 t/m 7) en blijven de hypothesen op individueel niveau geldig. Wat wel verandert is de invloed. De *Bèta-coëfficiënten* van de variabelen op individueel niveau zijn allemaal gedaald. Meest opvallende is die van de risicoperceptie. Met de toevoeging van situationele kenmerken blijft risicoperceptie nog

¹⁷ Zie tabel 24 in Appendix A.

¹⁸ Zie tabel 25 in Appendix A.

steeds de meest invloedrijke variabele op individueel niveau, maar geldt niet meer als de meest invloedrijke van het hele model (Bèta = .167). Dat is nu vermijdingsgedrag met een Bèta-waarde van | ,336 |. Verder geven de partiële regressiecoëfficiënten (B) in tabel 5 weer dat de verklarende variabelen op situationeel niveau een positief effect hebben op het gevoel van onveiligheid. Dat betekent dat een toename van gepercipieerde verloedering gepaard gaat met een toename van onveiligheidsgevoelens. Wel dient opgemerkt te worden dat het relatieve belang van deze variabele bijna verwaarloosbaar is met een Bèta-waarde van | ,007 |. Een positief effect van vermijdingsgedrag houdt in dat een toename hiervan zorgt voor meer gevoelens van onveiligheid. Tot slot leidt volgens dit model een toename van gepercipieerde overlast tot een toename van onveiligheidsgevoelens.

Tabel 5 Resultaten meervoudige lineaire regressieanalyse model 2.

Model 2	B	Bèta	t	Sig
Constant	,358		18,374	<,001
Inkomen	-,027	-,019	-6,735	<,001
Type woning	-,095	-,075	-27,782	<,001
Slachtofferschap	,310	,076	28,732	,000
Risicoperceptie	,099	,167	56,223	,000
Gepercipieerde verloedering	,011	,007	2,734	,006
Vermijdingsgedrag	,254	,336	112,708	,000
Gepercipieerde overlast	,162	,142	47,300	,000
Geslacht	-,010	-,008	-3,043	,002
Leeftijd	-,002	-,044	-17,021	<,001
Opleiding	-,059	-,048	-17,953	<,001

4.5.3 – Model 3

Tot slot wordt de laatste onafhankelijke variabele op sociaal-cultureel vlak toegevoegd (sociale mediagebruik) en wordt het model volledig. De verschillen met model 2 zijn minimaal. Dat is niet zo heel vreemd, want er wordt maar 1 (marginaal) concept toegevoegd aan het nieuwe model. De *Adjusted R Square* van dit model is .332; 33,2 % van de variantie van onveiligheidsgevoelens wordt verklaard door individuele, situationele en sociaal-culturele kenmerken.¹⁹ Het model als geheel is significant bij een significantieniveau van 1% (F-waarde is 4951,502; $p < .01$).²⁰ De t-toets laat zien dat het concept sociale mediagebruik een significant effect heeft op onveiligheidsgevoelens ($p < .01$), waardoor de enige hypothese op sociaal-cultureel niveau wordt aangenomen (hypothese 8). Het effect van sociale mediagebruik op onveiligheidsgevoelens is negatief ($B = -.018$). Dat houdt in dat een toename van deze variabele gepaard gaat met een afname van het onveiligheidsgevoel. Dit strookt met het theoretische concept, want sociale mediagebruik is gecodeerd met (1) ja en (2) nee. Bij afwezigheid van het gebruik van sociale media neemt het gevoel van onveiligheid af. Opvallend

¹⁹ Zie tabel 26 in Appendix A.

²⁰ Zie tabel 27 in Appendix A.

is wel dat de variabele sociale mediagebruik met een Bèta-waarde van $|-0,011|$ nauwelijks van invloed blijkt te zijn op onveiligheidsgevoelens. In model 3 blijft het effect van de overige variabelen significant, behalve die van verloedering ($.013 > .01$). Zoals eerder vermeld was het relatieve belang van verloedering al zeer gering. In het volledige model wordt hypothese 5 dus verworpen en blijven de overige hypothesen geldig. Tabel 6 geeft een totaaloverzicht weer van het volledige model.

Tabel 6 Resultaten meervoudige lineaire regressieanalyse van model 3.

Model 3	B	Bèta	t	Sig
Constant	,389		19,572	<,001
Inkomen	-,031	-,021	-7,652	<,001
Type woning	-,097	-,077	-28,278	<,001
Slachtofferschap	,306	,075	28,303	<,001
Risicoperceptie	,100	,170	56,991	,000
Gepercipieerde verloedering	,010	,007	2,490	,013
Vermijdingsgedrag	,252	,333	111,394	,000
Gepercipieerde overlast	,161	,142	47,165	,000
Sociale mediagebruik	-,018	-,011	-4,019	<,001
Geslacht	-,010	-,008	-2,907	,004
Leeftijd	-,002	-,043	-16,022	<,001
Opleiding	-,059	-,047	-17,872	<,001

4.6 – De hypothesen

Op basis van de uitkomsten van de meervoudige lineaire regressieanalyses kunnen alle hypothesen in dit onderzoek worden aangenomen. Enige uitzondering daarop is de variabele verloedering, die in model 2 wel significant is en in model 3 niet. In tabel 7 zijn de uitkomsten van de acht hypothesen in dit onderzoek samengevat. Verder laat tabel 8 zien dat naarmate meer variabelen worden toegevoegd aan het model, de verklaarde variantie hoger wordt. De variabelen op individueel niveau hebben het grootste aandeel in de verklaarde variantie van onveiligheidsgevoelens met 20,4%. Tabel 9 geeft per model het relatieve belang van de variabelen weer. Zo is te zien dat de invloed van de determinanten op individueel niveau afneemt in model 2 en vermijdingsgedrag in het volledige model de meeste invloed uitoefent op onveiligheidsgevoelens.

Tabel 7 De hypothesen beantwoord.

Variabele	Nr	Hypothese	Resultaat
Inkomen	1	Mensen met een laag inkomen voelen zich onveiliger dan mensen met een hoog inkomen.	Aangenomen
Type woning	2	Mensen die in een huurwoning wonen voelen zich onveiliger dan mensen met een koopwoning.	Aangenomen
Slachtofferschap	3	Mensen die slachtoffer zijn geweest van criminaliteit voelen zich onveiliger dan mensen die geen slachtoffer zijn geweest.	Aangenomen
Risicoperceptie	4	Mensen die hun risico op criminaliteit hoger inschatten voelen zich onveiliger dan bewoners die het risico op criminaliteit lager inschatten.	Aangenomen
Gepercipieerde verloedering	5	Bewoners die verloedering van hun eigen buurt waarnemen, voelen zich onveiliger dan bewoners die geen verloedering percipiëren	Aangenomen* Verworpen**
Vermijdingsgedrag	6	Bewoners die vermijdingsgedrag vertonen voelen zich onveiliger dan bewoners die bepaalde plekken of omstandigheden niet vermijden	Aangenomen
Gepercipieerde overlast	7	Bewoners die overlast van jongeren ervaren in hun eigen buurt voelen zich onveiliger dan bewoners zonder gepercipieerde overlast van jongeren	Aangenomen
Sociale mediagebruik	8	Mensen die gebruikmaken van sociale media voelen zich onveiliger dan mensen die niet op sociale media zitten	Aangenomen

*Op basis van model 2

**Op basis van model 3

Tabel 8 De Adjusted R Square per model.

	Adjusted R Square	Absoluut (in %)	Cumulatief (in %)
Model 1	,204	20,4%	20,4%
Model 2	,331	12,7%	33,1%
Model 3	,332	0,1%	33,2%

Tabel 9 De Bèta-coëfficiënten van de variabelen per model.

	Model 1	Model 2	Model 3
Inkomen	-,054	-,019	-,021
Type woning	-,106	-,075	-,077
Slachtofferschap	,110	,076	,075
Risicoperceptie	,359	,167	,170
Gepercipieerde verloedering		,007	,007
Vermijdingsgedrag		,336	,333
Gepercipieerde overlast		,142	,142
Sociale mediagebruik			-,011

Hoofdstuk 5 – Conclusie & Discussie

In dit hoofdstuk worden de conclusies getrokken en daarmee wordt getracht antwoord te geven op de centrale onderzoeksvraag. Daarnaast vindt een kritische reflectie plaats op het onderzoek en wordt het hoofdstuk afgesloten met aanbevelingen.

5.1 – De hoofdvraag beantwoord

In dit onderzoek staat centraal welke andere factoren dan de geregistreerde criminaliteit een rol spelen bij onveiligheidsgevoelens van de Rotterdammers. Op basis van de in de literatuur gevonden determinanten van onveiligheidsgevoelens zijn in totaal acht hypothesen geformuleerd en getoetst om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden:

In hoeverre hebben andere factoren dan de geregistreerde criminaliteit een invloed op de veiligheidsbeleving van Rotterdammers?

Om angstgevoelens nader te kunnen verklaren is gebruikgemaakt van het onderscheid op drie niveaus van Oppelaar & Wittebrood (2006), namelijk het individueel niveau, situationeel niveau en sociaal-cultureel niveau. De acht hypothesen zijn onderverdeeld in de drie niveaus en de uitkomsten van de meervoudige lineaire regressieanalyse laten zien dat het conceptueel model van dit onderzoek bijna als geheel wordt bevestigd. Voor model 1 en 2 geldt dat alle hypothesen (exclusief social mediagebruik) worden aangenomen. Voor model 3 geldt dat alle hypothesen (inclusief social mediagebruik) worden aangenomen, behalve de hypothese over de gepercipieerde verloedering. Hiermee kan in ieder geval geconcludeerd worden dat andere factoren dan de geregistreerde criminaliteit een invloed hebben op de onveiligheidsgevoelens van mensen. Om precies te zijn gaat het om de determinanten inkomen, type woning, slachtofferschap, risicoperceptie, gepercipieerde verloedering, vermijdingsgedrag, gepercipieerde overlast en sociale mediagebruik.

5.1.1 – Model 1

In totaal zijn drie regressieanalyses uitgevoerd teneinde het belang van de drie niveaus voor de verklaring van onveiligheidsgevoelens in beeld te brengen. Het volledige model (model 3) verklaart voor 33,2% de variantie van onveiligheidsgevoelens. Uit model 1 blijkt dat de determinanten op individueel niveau het grootste aandeel hebben in de verklaarde variantie van onveiligheidsgevoelens met 20,4%. Dit stipt het belang van persoonlijke kenmerken aan die bepalen in welke mate individuen zich angstig voelen als gevolg van bepaalde signalen (Oppelaar & Wittebrood, 2006). Van de individuele kenmerken heeft risicoperceptie de meeste invloed op onveiligheidsgevoelens. De kans die bewoners inschatten zelf slachtoffer te worden van bepaalde misdrijven – zoals woninginbraak – is van groot belang voor hun eigen (on)veiligheidsgevoel. Verder spelen variabelen als type woning en slachtofferervaring ook belangrijke rol bij de mate van angstgevoelens. Mensen die in een huurwoning wonen of zelf eerder slachtoffer zijn geweest van een delict voelen zich relatief onveilig. Het concept

inkomen heeft relatief gezien de minste invloed op het onveiligheidsgevoel, terwijl het effect wel significant is.

5.1.2 – Model 2

Na individuele kenmerken zijn het de situationele kenmerken in dit onderzoek die de variantie van onveiligheidsgevoelens grotendeels verklaren (12,7%). In model 2 is vermijdingsgedrag van het grootste belang op onveiligheidsgevoelens en daarmee ook van alle determinanten op situationeel niveau, gevolgd door gepercipieerde overlast. In dit onderzoek is aangetoond dat mensen die s' nachts in hun eigen buurt omlopen of omrijden of zelfs de deur niet open willen doen zich relatief onveiliger voelen. Hetzelfde geldt voor mensen die allerlei vormen van overlast waarnemen door jongeren in de eigen buurt, zoals ruziemakende en/of schreeuwende jongeren op straat. Ook de waargenomen verloedering van de eigen buurt heeft een significante invloed op de onveiligheidsgevoelens van mensen, maar deze is wel zeer marginaal. Het interessante aan model 2 is dat het effect van de determinanten op individueel niveau significant blijft, maar het relatieve belang ervan enorm afneemt. Dit betekent dat de invloed van individuele kenmerken op zichzelf sterker is dan in combinatie met situationele kenmerken. De invloed van alle persoonlijke kenmerken op onveiligheidsgevoelens in model 2 is bijna verwaarloosbaar, behalve die van risicoperceptie. Daarentegen verklaren de variabelen op individueel en situationeel niveau tezamen 33,1% van de variantie van onveiligheidsgevoelens.

5.1.3 – Model 3

In het volledige model hebben alle variabelen van de verschillende niveaus een significant effect op onveiligheidsgevoelens, behalve het concept gepercipieerde verloedering. Wel is het zo dat het relatieve belang van veel determinanten gering is. Alleen de variabelen risicoperceptie, vermijdingsgedrag en gepercipieerde overlast doen er echt toe. De overige variabelen oefenen heel weinig invloed uit op onveiligheidsgevoelens. Desondanks draagt dit model – weliswaar minimaal – bij aan de verklaring van onveiligheidsgevoelens; 33,2% van de variantie van onveiligheidsgevoelens wordt verklaard door alle determinanten tezamen. Zowel model 2 als model 3 laten zien dat naarmate meer variabelen worden toegevoegd aan het model, de verklaarde variantie hoger wordt.

5.2 – Reflectie

Het concept veiligheidsbeleving is een bijzonder complex fenomeen. Dat wordt in de literatuur erkend en misschien is dat ook een van de redenen waarom dit onderwerp al decennialang de aandacht trekt van wetenschappers. Op basis van de gevonden theorie is getracht andere determinanten dan de geregistreerde criminaliteit van onveiligheidsgevoelens te formuleren en bevestigen. De resultaten van dit onderzoek komen grotendeels overeen met het theoretisch kader, maar daarbij is wel enige voorzichtigheid geboden. Allereerst maakt een regressiemodel het mogelijk om de afhankelijke variabele te voorspellen op basis van een

aantal onafhankelijke variabelen. Een regressieanalyse laat zien of het effect significant is, in hoeverre de variabelen met elkaar correleren, of het verband positief of negatief en wat de sterkte van het verband is. Maar een regressie gaat niet over causaliteit. De causale verbanden vloeien voort uit het conceptueel model. In dit onderzoek is bewust gekozen om alle gevonden determinanten als onafhankelijke variabele te nemen, waarmee de veronderstelling is dat ze direct effect uitoefenen op onveiligheidsgevoelens. Hiermee is afgeweken van het originele model van Oppelaar & Wittebrood (2006), want zij hadden ervoor gekozen om risicoperceptie als intermediare factor te gebruiken. Dat betekent dat risicoperceptie geen aspect is van het te verklaren verschijnsel, maar onderdeel van de verklaring van angst voor criminaliteit (Oppelaar & Wittebrood, 2006: 10). Op deze manier wordt een volledig beeld verkregen van de oorzaak-gevolgrelatie tussen variabelen. De veronderstelling is dat de invloed van de determinanten op onveiligheidsgevoelens verklaard moet worden via cognitieve angstgevoelens. De mens krijgt continu prikkels en signalen uit de omgeving en die worden eerst in de eigen belevingswereld verwerkt (cognitieve verwerkingsproces) voordat men iets vindt over het eigen onveiligheidsgevoel. Het niet kiezen van risicoperceptie als mediërende maar als onafhankelijke variabele in dit onderzoek, maakt het lastig om de gevonden verbanden aan te merken als causale verbanden. Een voorbeeld: in dit onderzoek is aangetoond dat vermijdingsgedrag een significant effect heeft op onveiligheidsgevoelens. Dat deze twee variabelen sterk met elkaar correleren is duidelijk, maar het is moeilijk te zeggen dat sprake is van een causale relatie. Het kan bijvoorbeeld ook zo zijn dat iemand de deur niet open wil doen, omdat die vlak daarvoor wellicht iets engs op tv heeft gezien en dat cognitief zodanig heeft verwerkt waardoor de angstgevoelens zijn versterkt. Kortom, de richting van de verbanden is niet zo eenduidig vast te stellen. Daaropvolgend laat een regressieanalyse wel o.a. samenhang tussen de variabelen zien, maar is onduidelijk wat de onderliggende mechanismen zijn van de gevonden verbanden tussen de variabelen. Voor vervolgonderzoek is het interessant om interviews te houden met de respondenten. Het is belangrijk om het verhaal achter de cijfers te achterhalen om zo meer inzicht te krijgen in het ontstaan van onveiligheidsgevoelens. Gezien het feit dat de determinanten op individueel niveau het grootste aandeel hebben in de verklaarde variantie van onveiligheidsgevoelens maakt dit des te interessanter.

5.3 – Aanbevelingen

Uit dit onderzoek is gebleken dat vermijdingsgedrag in sterke mate positief en de variabelen gereciperde verloedering en gereciperde overlast gematigd positief samenhangen met onveiligheidsgevoelens. Ook heeft vermijdingsgedrag op basis van het volledige model de meeste invloed op angstgevoelens. Dit laat zien dat de determinanten op situationeel niveau van groot belang zijn voor de gevoelens van onveiligheid van mensen. Het gaat hierbij om de inrichting en kwaliteit van de openbare ruimte. Voor de gemeente is hierin een actieve en passieve rol weggelegd. De gemeente zou actief kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de ruimtelijke ordening. Bijvoorbeeld door het aantal huis- en wijkcontainers en/of de

ophaaldagen van afval slim en duurzaam te beheren en plannen om zo de wijken schoon te houden. Maar ook om bij de (her)inrichting van wijken rekening te houden met een groene, uitnodigende omgeving waar het voor de bewoners fijn vertoeven is in plaats van een stenig gebied met gevaarlijke uithoeken. De passieve/faciliterende rol van de gemeente ziet toe op het activeren en in positie brengen van de gemeenschap. Programma's als Veerkrachtig Bospolder-Tussendijken 2028 zijn daar een goed voorbeeld van. Door de bewoners actief te laten participeren bij allerlei ontwikkelingen in de buurt, zorg je voor meer betrokkenheid bij hen. Zo kunnen de bewoners dan bijvoorbeeld de buurt zelf schoonhouden, omdat zij meer geven om de buurt en het gevoel hebben dat het ook van hen is. Belangrijker is dat hiermee de publieke familiariteit (Blokland, 2008) aangewakkerd wordt. Door elkaar vaker tegen te komen in het publieke domein, weten mensen wie wel en niet te vertrouwen is. Dat zou kunnen bijdragen aan een groter gevoel van veiligheid. Tegelijkertijd zorgen veerkrachtige programma's ook dat bewoners zelfredzamer worden. Bij de determinanten op individueel niveau in dit onderzoek ging het vooral om persoonlijke kenmerken waar kwetsbaarheid – op economisch, sociaal en cultureel vlak – aan ten grondslag ligt. De kwetsbaarheid verminderen door de zelfredzaamheid te vergroten (*collective efficacy* van Sampson et al., 1997) zou het veiligheidsgevoel bevorderd kunnen worden.

Hoofdstuk 6 – Literatuur

Abdullah, A., Hedayati Marzbali, M., Bahauddin, A., & Maghsoodi Tilaki, M. J. (2015). Broken windows and collective efficacy: Do they affect fear of crime?. *SAGE open*, 5(1), 2158244014564361.

Akinwande, M. O., Dikko, H. G., & Samson, A. (2015). Variance inflation factor: as a condition for the inclusion of suppressor variable (s) in regression analysis. *Open Journal of Statistics*, 5(07), 754.

AlleCijfers. (z.j.). Statistieken gemeente Rotterdam. Geraadpleegd op 1 augustus, via <https://allecijfers.nl/gemeente/rotterdam/>

Blokland, T. (2008). Facing Violence: Everyday Risks in an American Housing Project. *Sociology*, 42(4), 601-617.

Boekhoorn, P. F., & Tolsma, J. (2016). De aangifte van delicten bij de multichannelstrategie van de politie. Apeldoorn; Nijmegen: Politie & Wetenschap; BBSO en Radboud Universiteit.

Boers, J., van Steden, R., & Boutellier, H. (2008). Het effect van positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving. *Tijdschrift voor veiligheid*, 7(3), 34-52.

Boutellier, J. C. J. (2005). Uitdijend strafrecht. *De taak van de strafrechtwetenschap*, 109-116.

Bunt, H., & van Swaaningen, R. (2004). Van criminaliteitsbestrijding naar angstmanagement. *Veiligheid. Studies over inhoud, organisatie en maatregelen*, 663-675.

CBS. (z.j.). Huishouden met laag inkomen. Geraadpleegd op 25 juni, via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/11/meeste-mensen-ontstijgen-armoederisico-van-hun-ouders/huishouden-met-laag-inkomen#:~:text=In%202021%20lag%20de%20grens,de%20grens%201%20720%20euro.>

Custers, G., & Engbersen, G. (2020). Bourdieu in de buurt: Sociale klassendebat en de klassenstructuur van Rotterdam. *Sociologie*, 15(2), 117-147

Dagblad010. (2023). Grotere veiligheidsaanpak in Rotterdam alleen in focuswijken. Geraadpleegd op 15 mei, via <https://dagblad010.nl/Politiek/grotere-veiligheidsaanpak-in-rotterdam-alleen-in-focuswijken>

De Havenloods. (2022). Handhavers en politie gaan Rotterdamse straten veiliger te maken. Geraadpleegd op 23 juli, via <https://www.dehavenloods.nl/nieuws/algemeen/40754/handhavers-en-politie-gaan-rotterdamse-straten-veiliger-te-maken>

de Meij, S. (2010). Subjectieve en objectieve veiligheid: een overbrugbare kloof. Erasmus University.

de Vocht, A. (2019). Basishandboek SPSS 25. BIJLEVELD PRESS.

Engbersen, G., Custers, G., Glas, I., & Snel, E. (2019). *Maasstad aan de monitor*.

Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk*. SUNY press.

Gau, J. M., & Pratt, T. C. (2010). Revisiting broken windows theory: Examining the sources of the discriminant validity of perceived disorder and crime. *Journal of criminal justice*, 38(4), 758-766.

Gemeente Rotterdam. (2002). Veiligheidsindex Rotterdam. Voorjaar 2002. Rapportage bevolkingsenquête januari 2002 en feitelijke criminaliteitsgegevens en stadsgegevens over 2001. Geraadpleegd op 15 mei, via <https://docplayer.nl/49755459-Veiligheidsindex-rotterdam.html>

- Gemeente Rotterdam. (2022). Delfshaven (gebied). Geraadpleegd op 15 mei, via <https://wijkprofiel.rotterdam.nl/nl/2022/rotterdam/delfshaven/delfshaven/trend?year=2014>
- Gemeente Rotterdam. (2022a). *Het Wijkprofiel. Inkijk in stad en wijk 2022*. Geraadpleegd op 15 mei, via <https://onderzoek010.nl/handlers/ballroom.ashx?function=download&id=722>
- Gemeente Rotterdam. (z.j.). *Veel gestelde vragen, staat uw vraag hier niet bij, neem dan contact met ons op*. Geraadpleegd op 15 mei, via <https://wijkprofiel.rotterdam.nl/nl/2022/vragen>
- Gemeente Rotterdam. (z.j.). *Veel gestelde vragen, staat uw vraag hier niet bij, neem dan contact met ons op*. Geraadpleegd op 15 mei, via <https://wijkprofiel.rotterdam.nl/nl/2022/vragen>
- Hollis, M. E., Downey, S., Del Carmen, A., & Dobbs, R. R. (2017). The relationship between media portrayals and crime: perceptions of fear of crime among citizens. *Crime prevention and community safety*, 19, 46-60.
- Intravia, J., Wolff, K. T., Paez, R., & Gibbs, B. R. (2017). Investigating the relationship between social media consumption and fear of crime: A partial analysis of mostly young adults. *Computers in Human Behavior*, 77, 158-168.
- Jackson, J. (2006). Introducing fear of crime to risk research. *Risk Analysis: An International Journal*, 26(1), 253-264.
- Kanan, J. W., & Pruitt, M. V. (2002). Modeling fear of crime and perceived victimization risk: The (in) significance of neighborhood integration. *Sociological inquiry*, 72(4), 527-548.
- Lakens, D., Haans, A., & Koole, S. L. (2012). Één onderzoek is géén onderzoek: Het belang van replicaties voor de psychologische wetenschap. *De Psycholoog: Maandblad van het Nederlands Instituut van Psychologen*, 47(9), 10-18.
- Littooij, A., & Groeneveld, P. (2011). Werken aan de veiligheidsbeleving in Rotterdam. Vijf vuistregels voor een beter veiligheidsgevoel. *Secondant*, 5, 50-53. Geraadpleegd op 15 mei, via https://hetccv.nl/fileadmin/Bestanden/Onderwerpen/Veiligheidsbeleving/secondant_okt2011_veiligheidsgevoel.pdf
- Mein, A., de Meere, F., & van Wonderen, R. (2009). Analyse Rotterdamse Veiligheidsindex. Eindrapportage. Geraadpleegd op 15 mei, via https://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/Verdieping%20Rotterdamse%20Veiligheidsindex_bv_1392.pdf
- Mortelmans, D. (2013). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden* (p. 563). Leuven: Acco.
- Mueller, C. W., & Parcel, T. L. (1981). Measures of socioeconomic status: Alternatives and recommendations. *Child development*, 13-30.
- Nemoto, T., & Beglar, D. (2014). Likert-scale questionnaires. In JALT 2013 conference proceedings (pp. 1-8).
- Newman, O. (1972). Crime prevention through urban design defensible space. *The Mcmillan Company, New York*.
- NOS. (2016). Rotterdam is veiliger, maar het voelt niet zo. Geraadpleegd op 15 mei, via <https://nos.nl/artikel/2087319-rotterdam-is-veiliger-maar-het-voelt-niet-zo>
- Nunnally J, Bernstein I 1994 Psychometric theory. McGraw Hill, New York

- O'Brien, D. T., Farrell, C., & Welsh, B. C. (2019). Broken (windows) theory: A meta-analysis of the evidence for the pathways from neighborhood disorder to resident health outcomes and behaviors. *Social science & medicine*, 228, 272-292.
- Open Rotterdam. (2018). Bospolder-Tussendijken; crimineel bolwerk of veilige wijk? Geraadpleegd op 15 mei, via <https://openrotterdam.nl/bospolder-tussendijken-crimineel-bolwerk-of-veilige-wijk/>
- Pallant, J. (2011). *Survival manual. A step by step guide to data analysis using SPSS*, 4(4).
- Pallant, J. (2016). EBOOK: SPSS Survival Manual. McGraw-Hill Education (UK).
- Pleysier, S. (2011). Over objectieve en subjectieve onveiligheid. *Tijdschrift voor veiligheid*, 10(4), 24-40.
- Prieto Curiel, R., Cresci, S., Muntean, C. I., & Bishop, S. R. (2020). Crime and its fear in social media. *Palgrave Communications*, 6(1).
- Rijnmond. (2022). Wijkprofielen 2022: Vertrouwen in overheid daalt, Rotterdammers willen elkáár wel meer helpen. Geraadpleegd op 15 mei, via <https://www.rijnmond.nl/nieuws/1460009/wijkprofielen-2022-vertrouwen-in-overheid-daalt-rotterdammers-willen-elkaar-wel-meer-helpen>
- Sampson, R., Raudenbusch, F., & Earls, F. (1997). Neighbourhoods and Violent Crime. A Multilevel Study of Collective Efficacy. *Science*, 277, 918-924.
- Shaw, C. R., & McKay, H. D. (1942). Juvenile delinquency and urban areas.
- Skogan, W. G., & Maxfield, M. G. (1981). *Coping with crime: Individual and neighborhood reactions* (Vol. 124, pp. 74-77). Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Smeets, M. E. (2016). Veiligheids-beleving in Rotterdam. *Rotterdam: Hogeschool Inholland*.
- van der Aa, B. (2016). Rapportcijfer voor veiligheid in de buurt: bruikbaar voor beleid?.
- van Dijk, J. (2010). Revisiting the 'dark number of crime'. *Transnational Criminology Manual Nijmegen: Wolf Legal Publishers (WLP)*.
- van Thiel, S. (2015). Bestuurskundig onderzoek: *een methodologische inleiding*. Bussum: Uitgeverij Coutinho
- Vanderveen, G. (2006). Interpreting Fear, Crime, Risk and Unsafety. Phd. Thesis. Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Vanderveen, G. N. G., Pleysier, S., Rodenhuis, W., Stol, W., Tielenburg, C., & Timmer, J. (2011). Meten van onveiligheid. Basisboek integrale veiligheid, 91-104.
- Verlet, D., Devos, C., & Reynaert, H. (2005). Het meten van de effecten van lokaal beleid door middel van subjectieve indicatoren. *Tijdschrift voor sociologie*, 26(1-2), 56-94.
- Visser, C. (2015). Het oplossen van het replicatieprobleem in de sociale wetenschap. Geraadpleegd op 23 juli, via <https://progressiegerichtwerken.nl/het-oplossen-van-het-replicatieprobleem-in-de-sociale-wetenschap/>
- Voogt, T. (2023). Rotterdamse burgemeester Aboutaleb reageert op explosies: 'Er heerst hier bij een heleboel mensen angst'. Geraadpleegd op 23 juli, via <https://www.metronieuws.nl/in-het-nieuws/binnenland/2023/05/aboutaleb-over-explosies-rotterdam-heerst-angst/>

Wilson, J., & Kelling, G. (1982). Broken Windows. *The Atlantic Monthly*, 249(3), 29-38.

Wittebrood, K., & Dijk, T. V. (2007). *Aandacht voor de wijk*.

Hoofdstuk 7 – Appendix A

Tabel 10 Frequentieverdeling subjectieve veiligheid (N=13.820)

	Frequentie	Percentage	Cumulatief
Nooit	8278	59,9	62,1
Zelden	1388	10,0	72,5
Soms	3005	21,7	95,0
Vaak	660	4,8	100,0
Totaal	13331	96,5	
Missende waarde	489	3,5	
Totaal	13820	100,0	

Tabel 11 Frequentieverdeling inkomen (N=13.820)

	Frequentie	Percentage	Cumulatief
Meerdere antwoorden gegeven	2	,0	,0
Minder dan € 1.250 per maand	1204	8,7	8,7
€ 1.250 tot € 1.700 per maand	1191	8,6	17,3
€ 1.700 tot € 2.250 per maand	1477	10,7	28,0
€ 2.250 tot € 3.650 per maand	2443	17,7	45,7
€ 3.650 of meer per maand	3418	24,7	70,4
Weet niet	1063	7,7	78,1
Wil niet zeggen	2935	21,2	99,4
Weigert / geen antwoord	87	,6	100,0
Totaal	13820	100,0	

Tabel 12 Dummyvariabele inkomen

	Frequentie	Percentage	Cumulatief
Hoog inkomen	7338	53,1	75,4
Laag inkomen	2395	17,3	100,0
Totaal	9733	70,4	
Missende waarde	4087	29,6	
Totaal	13820	100,0	

Tabel 13 Frequentieverdeling dummyvariabele type woning (N=13.820)

	Frequentie	Percentage	Cumulatief
Koopwoning	6751	48,8	50,5
Huurwoning	6609	47,8	100,0
Totaal	13360	96,7	
Missende waarde	460	3,3	
Totaal	13820	100,0	

Tabel 14 Opgenomen vragen uit de vragenlijst van de Veiligheidsmonitor voor de variabele slachtofferschap

Variabele	Vraag nummer
Slachtofferschap in de afgelopen 5 jaar	16a; 17a; 19a; 21a; 22a; 23a; 24a; 25a; 26a; 27a; 28a; 29a; 30a; 31a.

Slachtofferschap in de afgelopen 12 maanden

16b;
17b;
19b;
21b;
22b;
23b;
24b;
25b;
26b;
27b;
28b;
29b;
30b;
31b

Tabel 15 Frequentieverdeling slachtofferschap

Afgelopen 5 jaar

Geldig	13816
Missende waarden	4

Afgelopen 12 maanden

Geldig	9074
Missende waarden	4746

Tabel 16 Cronbach's alpha van risicoperceptie

	Cronbach's Alpha if Item Deleted
14a. inbraak in uw woning?	,918
14b zakkenrollerij (zonder geweld)?	,905
14c. straatroof (met geweld)?	,901
14d. mishandeling?	,902
15a. zakkenrollerij (zonder geweld)?	,896
15b. straatroof (met geweld)?	,892
15c. mishandeling?	,895

Tabel 17 Cronbach's Alpha van gepercipieerde verloedering

	Cronbach's Alpha if Item Deleted
3a. Hondenpoep	,780
3b. Rommel op straat	,746
3c. Vuil naast de container	,761
3d. Bekladding van muren en/of gebouwen	,749
3e. Vernielingen van bus- of tramhokjes	,758
3f. Vernielde of kapotte banken, vuilnisbakken of speeltoestellen	,745
3g. Gat en verzakkingen in het wegdek	,777

Tabel 18 Cronbach's Alpha van vermijdingsgedrag met twee items

	Cronbach's Alpha if Item Deleted
13a. 's avonds of 's nachts de deur niet open doet, omdat u het niet veilig vindt?'	–
13b. in uw eigen buurt omloopt of omrijdt om onveilige plekken te vermijden?	–

Tabel 19 Cronbach's Alpha van vermijdingsgedrag met drie items

	Cronbach's Alpha if Item Deleted
13a. 's avonds of 's nachts de deur niet open doet, omdat u het niet veilig vindt?'	,670
13b. in uw eigen buurt omloopt of omrijdt om onveilige plekken te vermijden?	,738
13b. in uw eigen buurt omloopt of omrijdt om onveilige plekken te vermijden?	,651

Tabel 20 Cronbach's Alpha van gepercipieerde overlast

	Cronbach's Alpha if Item Deleted
6a. Overlast van groepen jongeren	,867
6b. Samenscholing van jongeren op straat, het plein of in het park'	,869
6c. Samenscholing van jongeren rond coffeeshops of cafés	,881
6d. Ruziemakende en/of schreeuwende jongeren op straat	,871
6e. Overlast van voetballende jongeren	,896
6f. Overlast van jongeren die buurtbewoners pesten of intimideren	,882
6g. Overlast van jongeren die op straat alcohol of drugs gebruiken	,876
6h. Jeugdcriminaliteit:	,876

Tabel 21 Frequentieverdeling sociale mediagebruik (N=13.820)

		Frequentie	Percentage	Cumulatief
	Ja	10451	75,6	75,8
	Nee	3330	24,1	100,0
	Totaal	13781	99,7	
Missende waarde	Meerdere antwoorden gegeven	1	,0	
	Weigert / geen antwoord	38	,3	
	Totaal	39	,3	
Totaal			100,0	

Tabel 22 Model Summary van model 1

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,452	,204	,204	,558

Tabel 23 ANOVA van model 1

Model 1	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	8889,950	7	1269,993	4076,276	,000 ^b
Residual	34656,031	111235	,312		
Total	43545,981	111242			

Tabel 24 Model Summary van model 2

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
2	,576	,331	,331	,511

Tabel 25 ANOVA van model 2

Model 2	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	14237,459	10	1423,746	5449,654	,000 ^b
Residual	28718,511	109925	,261		
Total	42955,970	109935			

Tabel 26 Model Summary van model 3

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
3	,576 ^a	,332	,332	,510

Tabel 27 ANOVA van model 3

Model 3	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	14193,720	11	1290,338	4951,502	,000 ^b
Residual	28584,756	109690	,261		
Total	42778,476	109701			